Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ышнай 1921 оной брийн 21-һээ гарана | № 248 (13737) | 1974 оной октябрийн 22, вторник | Сэн 2 мүнгэн

АЖАЛААР ШЭРЭЭГДЭҺЭН БАЯР

Зэдын аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ

уyһа малаа зундаа ар харууһалжа, бэлшээ эрхим шанартай үбһэ, л бэлэдхэхэ, таряагаа эгүйгөөр хуряажа аба- 1974-1975 оной малай лгэдэ саг соонь бэл- тушаа Зэдын аймагай з, совхозуудай ажал- одорхой социалис уял- дые абажа, республи- а хүдөө ажахын бүхы эрилэгшэдые мүры- э урин байгаа. Энэ и үүсхэлыень КПСС-эй ой бюро һайшаан дэм- , республикын таряа- алшад халуунаар уг- лэй. Тэрэ гэһээр гур- ара үнгэрбэ.

ан, октябрийн 19-дэ, н аймагай хүдөө ажа- түрүүшүүлэй зүблөөн о, республикынгаа оло- ын үмэнэ абаһан уялга- а хэр дүүргэһэн тухай- хөөрэлдэһэн байна. 74 оной 9 һарада абта- социалис уялгануудай ятэ» гэһэн элидхэл С-эй райкомой нэгэдэхи тарь **С. Б. Жаргалов** байна.

эрэгшэ зундаа, намар- гай уларилай хэды таа- ган гасуур боложо, хо- мүндэр сохижо) бай- , аймагай колхоз, сов- дай ажалшад абаһан а бэелүүлхын тула йгээр, үсэд шангаһар э гараа. Аймагай колхоз, совхозууд донойхиһоо ехэ үбһэ, , ногооной гурил, си- олоомо, таряа талханай бэлэдхэжэ абаа. Энээ ашаар малаа һайнаар үүлхэ арга бии болон- Ороохо таряан бүхылөө дажа, нёдондонойхи- э таряан абтаа. Гүрэ- алдхэлэй пунктда 81 центнер таряан ороу- а. Мүн хартаабха, овощ эхэ түсэб дүүрэнхэй. тухай элидхэлшэ то- йгоор хэлээ.

лай тоо олошоруулха, шэмыень дээшэлүүлхэ, э мал ажалай продукт- е худалдаха түсэбөө эхэ талаар үнгэрһэн ын дүнгөөр Зэдын ай- еспублика дотороо эр- э, КПСС-эй обкомой, бликын Министрнүүдэй й. облпрофсоведэй, СМ-эй обкомой дам- ын Улаан туг, мүнгэн баха болоһон байгаа. һарын дүнгөөр гүрэн- мяха худалдаха түсэб роц., һү — 114, нооһо , үндэгэ 117 процент гдэжэ, нёдондоной ынхиһөө 19 процент , 8 проц. ехэ мяхан, цент дээгүүр нооһон, щ. олон үндэгэн ту- а.

үедэ үнеэн бүриһөө килограмм һүн ехээр , хонин бүриһөө 650 нооһон ехэ абтаа. Мүн тушаагдаһан малай р нёдондонойхиһоо р байба. Юһэн һарын а нёдондонойхиһоо гал, 11 мянга гаран , 1931 поршоонхо һаһан байна. Тэрэ- адууһа малай үхэл лээд хороогдоо. Тии- аймагай колхоз, совхо- фермэнүүдтэ түсэб- 2005 үхэр, 20.523 1900 гахай, 289 тол- уун бии.

гай мал ажалай гол а—хони үсхэбэрил- амжалта туйлагдаа. барииһаа 9 миллион ай олзо доход абта- на. Аймагай хонишо- гаран бригада зуун бүриһөө 100—100 га- рга түлжүүлээ. Лени- денто Борьёогой сов- хонишод үрэжүүлэгдэ- хонин бүриһөө 113 томо болгоо.

бүхы амжалтанууд колхоз, совхозуудай түрүүшүүлэй хүсөөр туйлагдаа гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Аймагай түрүү хонишод Д. Я. Свистунов, Г-С. Г. Цыремпилова, Г. Л. Рабдаев, С. Б. Цыреторов, Н. Г. Гомбоев, Х. Ч. Дымбрылов, Б-Н. Гомбожапов хурьгадые түлжүүлхэ табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Эдэнэр өөһэдөө һайнаар хүдэлхынгөө хажуугаар залуушуулда туһалһан, дүй дүршэлөө халан дамжуулха гэжэ оролдоһон байна. Түрүү һаалишад, мал адуулагшад, трактористнууд болон комбайнернууд тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр хэлэһэн байна.

XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Мир», колхозууд, Ториин, Оёорой, Борьёогой, «Заречный» совхозууд һү һааха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха энэ жэлэйнгээ түсэб хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй бүхэсоюзна үдэртэ дүүргэһэн байна. Үнгэрһэн 9 һарада 34 һаалишад үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һаагаа. 99 һаалишад һү һааха жэлэйнгээ социалис уялга дүүргэнхэй. Борьёогой совхозой һаалишан Е. И. Грудинина мүнөө үнеэн бүриһөө 3208 килограмм һү һаагаад байна. Мүн һаалишад Н. Б. Шергина (XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз) Ж. Аюшеева («Октябрьский» совхоз), Е. Б. Доржиева (Борьёогой совхоз) гэгшэд мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

Аймагай таряашад, луговодууд, бүхы механизаторнууд ехэ хүдэлмэри хэжэ гараа гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Үнгэрһэн 4 жэлдэ 6450 гектар шэнэ газар элдүүригдээ. Тингэжэ байгша ондо 96.604 гектарта тарилга хэгдээ һэн. Тэрэнэй 71 мянга гараниень ороохото ургамалнууд эзэлээ. Ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһанай ашаар 491 мянга гаран центнер таряан абтаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 109 мянга гаран центнерээр ехэ болоно. Мүн үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 52300 центнер үбһэн ехээр бэлэдхэгдээ.

Бүтээсэ ехэтэйгээр, шэн габьяатайгаар ажаллаһан механизаторнууд олон. Тэдэнэрэй тоодо Борьёогой совхозой тракторист Г. Н. Елизов, тэндэхи комбайнер Н. Ц. Гармажапов, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комбайнер М. Ш. Ахметшин, «Мир» колхозой кукурузашан Н. Г. Гарифулин, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод С. Ф. Таракановский болон бусад ороно.

Туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарангүй, тэдэнээ улам арьбадхажа, энэ жэлэй түсэбые бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргэжэ, юһэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ шэнэ ехэ амжалтануудые туйлахын түлөө бүхы хүсөөрөө тэмсэхэ тухай зүблөөн дээрэ булта нэгэн һаналтай байба.

Элидхэлэй һүүлээр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Б. С. Семенов** аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлые туйлаһан амжалтануудаарнь амаршалжа, бултандань баяр баясхалан, зол жаргал, шэнэ амжалтануудые хүсөө. Тиигээд КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг нэрьемэ альга ташалган доро барюулаа.

Зүблөөн дээрэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, ажалай түрүүшүүл үгэ хэлэһэн байна. Ленинэй орденто Борьёогой совхозой парткомой секретарь **Ж. Ванкеев** түрүүлэн үгэ абажа, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха табан жэлэй түсэбые совхозой болзорһоо урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа байһан тухайнь элидхээ. Гүрэндэ мяха, һү тушааха дүрбэн жэлэй түсэб гурбан һараар урид дүүргэгдээ. Энэ үедэ хонин бүриһөө жэлдээ дундa зэргээр 105 хурьган томо болгогдоо. Гүрэндэ тушаагдаһан хонид дунда зэргээр 1970 ондо 36 килограмм татабал, энэ жэлдэ 40 килограммда хүргөө. Социалис мүрысөөндэ хүн бүхэн хабаадана. Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ коммунистнууд ябана. 19 коммунист ахалагша хонишоноор ажаллана. Хонишоднай туйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхаха, 1975 ондо бүри олон хурьга абаха хүсэлтэй.

Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ «Мир» колхозой 3-дахи отделениие эрхилэгшэ **В. Ф. Первушин** үгэ хэлэхэ зуураа, энэ жэлэй таряа хуряалгые хүдэлмэриин 12 үдэртэ дүүргэжэ, гектар бүриһөө 15 центнер шэниисэ хуряаһан тухайгаа мэдүүлээ. Аммиачна уһа оруулһан 120 гектар дээрэһээ гектарай 25 центнер шэниисэ абтаһан байна. Мүн отделениин коллектив үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Малаа һайнаар бэлшээн, шахан тарагалуулжа, энэ жэлдэ үхэрнүүдээ дунда зэргээр 400 килограмм болгожо, гүрэндэ худалдаһан тухайгаа хөөрөө.

Зүблөөн дээрэ мүн Оёорой совхозой ахамад агроном **И. О. Брыль**, «Октябрьский» совхозой ахамад зоотехник **В. А. Миртасов**, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комбайнер **М. Ш. Ахметшин**, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. А. Бунтов**, Торнин совхозой һү һаалиин фермые даагша **И. И. Тугаринов** болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад аймагай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые шэнэ амжалтада уряалһан Хандалга бэшэг баталан абаа.

Удаань ВДНХ-гай хүндэтэ дипломдо хүртэжэ, «Москвич» автомашинаар шагнагдаһан ахалагша хонишон Г. Л. Рабдаевта республикын Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семенов хүндэтэ бэлэгыень барюулаа. Зүблөөндэ хабаадагшад булта̄даа тэрэниие амаршалжа, шэнэ эзэнэйнь автомашинадаа һуужа, түрүүшын харгы гаргахыень баясан хараа. Мүн олон түрүүшүүлдэ ВДНХ-гай алтан, мүнгэн, бронзо медальнууд зүүлгэгдээ. Зуу гаран түрүүшүүлдэ КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаһан байна.

Газар таряалангай хүдэлмэриин дүнгөөр КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо, мал ажалаар—Борьёогой совхоздо барюулагдаа. Эрхимэй эрхимүүдтэ аймагай чемпионой лентэ зүүлгэгдэ.

Б. ГЫЛЫКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Бур АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семенов аймагай хүтэлбэрилэгшэдтэ, түрүүшүүлдэ дамжуулгын Улаан туг барюулжа байна. 2. Аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэгшэд (зүүн гарһаа) Борьёогой совхозой луговод **Ф. Ф. Чекмазов**, Борьёогой совхозой комбайнер **Н. Ц. Гармажапов**, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой овощ ургуулагша **А. Г. Ганцова**, Борьёогой совхозой тракторист **Г. Е. Дроздов**, Оёорой совхозой жолоошон **Л. В. Федотов**.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Хүдөө ажахын үйлэдбэриин аша үрые дээшэлүүлхын, тэрэниие бүри эршэдхэхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэгты, ажахынуудые томодхоһоной, ажахын хоорондын хамтаралгын үндэһөөр тусхай ажалаар мэргэжэлгые хүгжөөгты! Газар, техникэ, ажалай ба материальна нөөсэнүүдые эзэн ёһоор ашаглагты!

(Агуүехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойдо зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

ЗОРИЛГОМНАЙ ҮШӨӨЛ ЕХЭ

«Гусиноозёрская» шахтын нүүрһэшэд дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түрүүшын үдэрһөө эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байна. Участогуудай, бригадануудай коллективүүд дундаа мүрысэнэ. Евгений Фёдорович Тодоренкын хүтэлбэрилдэг 4-дэхи участогай коллектив байгша оной гурбадахи квартал соо илангаяа һайнаар хүдэлжэ гараа. Эдэнэр гурбадахи кварталай түсэбһөө гадуур 1709 тонно нүүрһэ малтаһан юм. Табадахи участогай хүдэлмэришэд бүри һайн үрэ дүн харуулһан байна. Эдэнэр 29 мянган тонно нүүрһэ малтаха даабаряа 37650 тоннодо хүргөө бэлэй. Энэ участогай коллектив байгша оной сентябрь һараһаа шэнэ 54-дэхи лава соо нүүрһэ малтажа эхилээ бэлэй. Октябриин Революциин орденто Валерий Спиридонович Можаровай даадаг бригадын коллектив 54-дэхи лава соо хүдэлжэ, сүүдхэдээ 600—700 тонно нүүрһэ малтажа, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Манай «Гусиноозёрская» шахтын хүдэлмэришэд иигэжэ дундаа мүрысэжэ, үдэрһөө үдэртэ ажалайнгаа эршые улам шангадхана. Эдэбхитэйгээр ажаллажа, бага гаргашатайгаар ехэ нүүрһэ малтахын түлөө тэмсэнэ.

Б. РАЗМАХНИН,
«Гусиноозёрская» шахтын 3-дахи участогай начальник.

АЖАЛАЙ ИЛАЛТАНУУД

Гүрэнэй 1974 оной юһэн һарын түсэбые СССР-эй промышленностиин дүүргэлтын дүнгүүд тухай

Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд 1974 оной — юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, түсэбэй даабаринууд ба социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа, Агуүехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойе угтахань, гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Тон шухала зүйлэй олонхи продукци үйлэдбэрилгын, худалдалгын хэмжээнэй талаар юһэн һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Түсэбһөө гадуур 5,5 миллиард түхэригэй продукци худалдагдаһан байна. Промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээе үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, 8,2 процентээр нэмээ.

Промышленностиин зарим һалбаринууд продукци үйлэдбэрилгээ, 1973 оной юһэн һарынхитай жэшэбэл, иимээр нэмээгээ: электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ — 7 процентээр, түлишын промышленность — 5 процентээр, хара ба үнгэтэ металлурги — 6 процентээр, химическэ ба нефтехимическэ промышленность — 11 процентээр, машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга — 12 процентээр, ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозно-саарһанай промышленность — 4 процентээр, барилгын материалнуудай промышленность — 6 процентээр, хүнгэн промышленность — 4 процентээр, эдеэ хоолой промышленность — 9 процентээр, нэмээгээ. Соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилгэ 10 процентээр нэмэбэ.

Бухы ниитэсоюзна, союзно-республиканска промышленна министерствэнүүд, союзна республиканууд бултадаа юһэн һарынгаа түсэбүүдые үлүүлэн дүүргээ.

Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл: электрын элшэ хүсэн — 46 миллиард киловатт-час ехээр, нефть (газай конденсадые оруулалсан) — 23 миллион тонно, газ — 16 миллиард кубометр, нүүрһэн — 12 миллион тонно, шэрэм — 3,2 миллион тонно, булад — 3,6 миллион тонно, автопокрышка — 3,2 миллион хэһэг, уһаадаг синтетическэ зүйлнүүд — 48 мянган тонно, приборнууд, автомадай хэрэгсэлнүүд ба тэдээндэ хабаатай запчастьнууд — 331 миллион түхэригтэ, автомобильнууд — 185 мянган хэһэг, тэрэ тоодо ашаанай машинанууд — 27 мянган хэһэг, тракторнууд — 22 мянган хэһэг, хүдөө ажахын машинанууд — 367 миллион түхэригтэ, мал, шубуун ажалай ба тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри оньһожоруулха машинанууд, түхеэрэлгэнүүд — 129 миллион түхэригтэ, саарһан — 99 мянган тонно, цемент — 4 миллион тонно ехээр үйлэдбэрилэгдөө. Үнгэтэ, шухаг металлнуудые, нефтехимиин, нефть илган болбосоруулгын ба бусад хэдэн янзын продукци үйлэдбэрилгэ нэмэһэн байна.

Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые бүтээлгэ нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө иимэ хэмжээтэйгээр нэмээ гэбэл; элдэб бүдүүд — 114 миллион дүрбэлжэн метрээр, оёмол хубсаһан — 523 миллион түхэригтэ, мяхан — 735 мянган тонноор, колбасагай зүйлнүүд — 111 мянган тонноор, малай тоһон — 39 мянган тонноор, һүлгы һүнэй продукци — 1,6 миллион тонноор, сыр — 30 мянган тонноор, ургамалай тоһон — 741 мянган тонноор, шаажан амһарта — 74 миллион хэһэгээр эрхим сортын амһарта — 29 миллион түхэригтэ, телевизорнууд — 210 мянган хэһэгээр нэмээ.

Гэхэ зуура, зарим предприятинууд түсэбөөр тодорхойлогдоһон даабаринуудаа зарим зүйлнүүдээрнь дүүргээгүй гэжэ СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Каустическа соодо, сернэ кислота, химическэ утаһа ба ниидхэнүүдые хүүзницын прессэй машинануудые, нефтиин аппаратура, тепловозуудые, тракторай прицепүүдые, таряа хуряаха комбайнуудые, хэрэглэлэй модо, зарим янзын саарһа, целлюлозо, картон, хушалта болохо зөөлэн материалнууд ба изол, оёмол хубсаһан, арһан гутал, эдеэ хоолдо хэрэглэгдэхэ загаһанай продукт, радиоприёмнигууд ба радиолнуудые, хубсаһа угаадаг машинанууд ба бусад зарим түхэлэй продукци үйлэдбэрилхэ түсэб дутуугаар дүүргэгдээ: хэрэгтэй ассортиментын, шухала шанартай эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалга зарим газарта хангагдаагүй.

Үйлэдбэрилгээ саашадань үргэдхэхэ арга боломжонууд үшөөл хүсэд хэрэглэгдэнэгүй, үйлэдбэриин хүсэн дутамагаар ашаглагдана.

Эрдэм, техникэ хүгжөөһэнэй үндэһөөр түрүү шэнэ арганууд промышленностьда нэбтэрүүлэгдэһэн, үйлэдбэреэ үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха ба автомадаар зэбсэглэхэ хэмжээнүүд абтаһан, хүтэлбэриин автомат түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдаһан байна. Промышленностиин һалбаринуудта 2 мянга гаран янзын шэнэ зүйлнүүд ухаалан зохёогдоод, бүтээгдэжэ эхилэнхэй.

1974 оной октябриин 1-нэй байдалаар 21 мянган янзын эдлэл хэрэгсэлнүүд гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй болоо. Промышленностиин хүдэлмэридэхи технико-экономическа үрэ дүнгүүд һайжараа.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын талаар юһэн һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдэжэ, 6,7 процентээр нэмэһэн байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр продукциин нэмэлгын 84 процентнь туйлагдаа. Промышленна продукциин өөрынь үнын, ашаг олзын түсэб дүүргэгдээ.

(ТАСС).

ГАЗАР ҺАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР ҺАРА

ГАРГАШЫЕМНАЙ ХАРЮУЛНА

Үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэлдэ амаралта гэжэ байха ёһогүй гээд, хүдөөгэй ажалша хүнүүд хэлсэдэг. Тэрэнь ямар удхатайб гэхэдэ, жэлэй дүрбэн сагта хара хүлһөө гамнангүй хүдэлжэ, таряалан, сабшалангай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ элбэгээр оруулжа, шииг нойтоор таһалдуулаагүй, ходо харууһалжа байгаал һаа, газар гээшэ хүнэй хэһэн ажалые заатагүй харюулдаг бшуу.

Эдэ бүгэдые манай совхозой луговодууд, механизаторнууд, таряашад һайн мэдэхэ болонхой. Тиимэһээ таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, хүдэлмэридэ һүүлэй хэдэн жэлдэ гориһтой анхарал хандуулагдадаг болоо.

Жэшээнь, энэ жэлые абаад үзэе. Хабартаа хожом болотор хүйтэн, гап гасуур байгаад, зундаашье хаһа саг соогоо хура бороо хомор байжа, илангаяа үбһэ ногооной ургасын гарасада нилээд бэрхэтэй байдал тохёолдуулаа. Гэбэшье, нёдондо намар, үнгэрһэн хабар сабшалан дээрээ ехэхэн хүдэлмэри хэһэнэймнай ашаар бүхыдөө яһала һайн ургаса абтаа. 2150 гектар сабшалангай га бүриһөө дунда зэргээр 18,3 центнер үбһэн хуряагдаһан байна. Тиигэжэ һая наашадаа абаагүй, аяар 38 мянган центнер үбһэ сомообди. Шэбэртын отделениин дүршэлтэй бэрхэ луговодууд Мунко Дашиев, Цыдып Шоймполов гэгшэд даажа абаһан 220 гектар сабшалангай га бүриһөө 28,8 центнер ургаса хуряагаа. Газар дээрээ наг шэбхэ ехээр гаргуулжа, минеральна үтэгжүүлгэ тараагаад, хэдэн дахин уһалаад лэ иимэ ургаса абажа шадаа. Мүн Ново-Сретенскын отделенидэ оролдосотой эхэнэр луговод Хавронья Афанасьева баһал горитой талмай дээрэ ехэ ургаса ургуулаа.

Энэ хэлээшэеэ батадхахын тула һүүлэй үедэ ажахы дотор таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ 2 дахин ехээр гаргагдадаг болоо гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Жэлдээ 15—20 мянган тонно шэбхэ хээрэ гаргагдана.

Эгээл тиимэһээ эды ехэ үтэгжүүлгые гансахан хабарай сагта зөөжэ хүшэ хүрэгдэхэгүй байһаниинь элитэ. Энээн дээрэһээ таряалан, сабшалан һайжаруулха намарай габшагай хоёр һарын үедэ шадаал һаа, ехэ юумэ хэжэ үрдихэ гэжэ оролдонобди. Гадна, газарай хүрьһэнэй хүрөөдшье байхада ургамалда шииг нойтон, үтэгжүүлгэ заатагүй хэрэгтэй байдаг ха юм.

Мүнөө октябриин 1-һээ ноябриин 30 болотор хамта 9,3 мянган тонно шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ зөөгдэхэ түсэбтэй. Тэргэтэй 4 трактор, бульдозертой 1 трактор хүдэлжэ, даб дээрэ 3200 тонно шэбхэ, тэрэнэй хахадһаа ехэнь сабшалан дээрэ зөөгдөө. Энээнһээ гадна, зундаа үшөө 6700 тонно шэбхэ хээрэ гаргагдаа һэн. Иигээд наг шэбхэ зөөлгые эрид түргэдхэхын тула Ново-Сретенскын, Мотниин бригадануудта 5—5 тракторай шэбхэ зөөхэ 2 звеное нэмэжэ эмхидхэхэбди.

Газар һайжаруулха габшагай хоёр һарын соносхогдоһонһоо хойшо Дабаатын отделенидэ үнинэй луговод Цырен Цыдыпов үбгэжөөл бэлшээриин газар уһалжа байнхай. Юуб гэхэдэ, ерэхэ хабар эртэ тэндэ түрүүшын ногоондо үхэр мал адуулхада һайн байха ха юм. Мүн зунһаа хойшо мүнөө болотор 80 километр утатай уһалууриин ханааб хуу сэбэрлэжэ, гүнзэгырүүлэн малтаад, сэхэлхэ газартань сэхэлээбди. Үертэ һандаргагдаһан уһалууриин 3 хаалта шэнээр заһабарилжа, шулуу дэбдеэбди.

Иигээд октябриин 20-һоо түрүүшын саһанай орохо үеэр 40 гектар хартаабхын газарта, бэшыень сабшалан дээрэ хамта 50 тонно аммиагай селитрэ, суперфосфат, калийна үтэгжүүлгэ холижо тараахабди.

Мүнөө Агуүехэ Октябриин 57-дохи жэлэй алдарта ойн урда тээ манай механизаторнууд, луговодууд, габшагай хоёр һарада хэхээр түсэблэһэн бүхы хүдэлмэреэ болзор соонь дүүргэхэ гэжэ ажалайнгаа эршые үдэрһөө үдэртэ шангадхана.

Б. ДЫМБРЫЛОВ,
Еэшүүрэй совхозой главна мелиоратор.

Монгол орон хани халуунаар угтаха бэлэдхэл хэнэ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). МНРП-гэй III съездын, МНР-эй тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэл арадай засагта. Монгол орон дотор политическэ ба ажалай ехэ добжолтэ үүсхэнхэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци энэ һайндэртэ хабаадахань гэһэн мэдээсэлые монгол арад угаа ехэ баяртайгаар угтаба.

Нүхэр Л. И. Брежневэй ерэхэ болоһондо ехээр баясаһан, Советскэ Союзай арад зон тушаа хани барисаагай халуун мэдэрэлээ элирхэйлһэн хүдэлмэришэдэй, малшадай, үйлэдбэриин коллективүүдэй бэшэгүүд газетэнүүдтэ тунхаглагдана, радио болон телевиденеэр дамжуулагдана.

МНР-эй ажалшад алдарта һайндэрнүүдээ угтуулан, ажалай габшагай вахтада жагсаа. Шарын-Голой нүүрһэнэй уурхайн хүдэлмэришэд түсэбһөө гадуур хэдэн арбаад мянган тонно нүүрһэ малтажа тушаахаар шиидэнхэй. Интернациональна хани барисаанай социалис шэнэ хотын — Дарханай ажалшад шарын-голойхидой үүсхэлые дэмжэбэ.

Хараа бодолынь, уг зорилгонуудынь адли

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Коммунис партиин, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин хоорондохи, Чехословакиин Социалис Республикын ба Германиин Демократическа Республикын хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаае улам бэхижүүлхэ, харилсаа холбоо гүнзэгырүүлхэ тухай деклараци эндэ соносхогдоо.

Социалис байгуулалтын үедэ хоёр ороной хоорондо үнэн сэхэ хани барисаан ба бата харилсаа холбоон тогтоогдоо гэжэ деклараци дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Португалиин Коммунистнуудай съезд

ЛИССАБОН. (ТАСС-ай корр.). Португалиин Коммунис партиин ээлжээтэбшэ VII съезд Спортын ордон соо нээгдээ. Эндэхи коммунистнуудай съезд 1926 онһоо хойшо түрүүшынхеэ орон дотороо элеэр сугларба.

Съездын хүдэлмэридэ мянга шахуу делегадууд, нютагуудтахи партийна ячейкэнүүдһээ, Португалиин демократическа эмхинүүдһээ 5 мянга гаран түлөөлэгшэд съездэ хабаадана.

Партиин программа ба уставта хубилалтануудые хэхэ тухай асуудал зүблэхэ зүйлдэнь оруулагдаа. Ороной ажабайдалда үндэһэн хубилалтануудай болоһонһоо уламжалан, иимэ юумэ хэхэ шухала болобо. Апрелиин 25-да фашис засаг захиргаанай унагаагдаһанай һүүлээр Компарти ажал ябуулгаяа элеэр эрхилдэг болоһон байна. 1965 ондо ПКП-гэй VI съездын һайшааһан, коммунистнуудай программа дотороо табиһан гол зорилгонуудай нэгэн—фашизмые үгы хэхэ зорилго дүүргэгдээ.

ПКП-гэй VII ээлжээтэбшэ съезд—партиин түүхэдэхи шэнэ шата болоно гэжэ «Аванте» газетэ бэшэнэ. Коммунистнуудай үмэнэ тодорхой шэнэ зорилгонууд табигдана. Орон дотороо демократическа байгуулалтын үндэһэ һуури табиха шухала болоод байна. ПКП-гэй эдэ зорилгонуудые тус съезд шэнэ оршоо байдалда тодорхойлхо болоно.

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

Секретарьнарай зүблөөн

Ахын аймагай предприятинуудай, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнарай зүблөөн КПСС-эй райкомдо боложо дүүрэбэ. Тус зүблөөн дээрэ партийна хүдэлмэриин шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Тоосоото һунгалтын партийна суглаануудта бэлэдхэлэй хэр ябажа байһан тухай, партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэрие саашадань һайжаруулха тухай, партийна болон комсомолой политическэ һуралсалай шэнэ жэлдэ хэр ябуулагдажа эхилһэн тухай секретарьнар хөөрэлдөө.

Мүн «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар аймагай партийна организацида ябуулагдаха хүдэлмэри тухай зүбшэбэ.

Тус асуудалнуудаар КПСС-эй райкомой секретарь С. С. Галсанов, КПСС-эй райкомой таһагуудые даагшанар Я. Д. Галсанов, Д. Б. Шарастепанов болон бусад дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Ц. ЦЫБДЕНОВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

«Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол манай республикын партийна организацинуудта үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Захааминай аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ энэ шухала асуудал мүн лэ табигдаа. КПСС-эй райкомой секретарь С. С. Бадмаев аймагай партийна организациин суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ талаар ямар хүдэлмэри ябуулһан, саашадаа юу хэхэ тухайдаа элидхэбэ.

Тиихэдэ энэ шухалын шухала хүдэлмэрие һайнаар ябуулхадаа, промышленность болоод хүдөө ажахыда амжалта заабол туйлагдана, туйлагдахашье гэжэ онсолон тэмдэглээ. Марксизм-ленинизмын һургаал гүнзэгыгөөр шудалһан хүтэлбэрилэгшэ ажал ябуулгынгаа алхам бүхэнине гүрэн түрын, бүгэдэ арадай хэрэгтэй холбон, тэрэнтэй тааруулан эрхилхэ болоно.

Захааминай аймагта энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой һүүлдэ энээндэ табигдаһан эрилтэ нилээд дээшэлээ. Тиимэһээ һаяын сагта, мүн ерээдүйдэ бодото дээрэнь бэелүүлхэ хараа зорилгонууд эли болоо хэд элидхэлшэ тогтоно.

Жэшээлхэдэ, суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые һургаха хэрэгые гуримшуулха ёһотой, бологдоно. Мүн лекционно хүдэлмэри саашадань һайжаруулхадаа, пропагандистнуудай, агитаторнуудай методологическа шадабарие дээшэлүүлхые оролдохо байһамнай эли.

Онсолон хэлэхэдэ, багшанарай марксистско-ленинскэ һуралсал, һурагшанарые һайн һайхан сэдьхэлтэй, ёһо заншал сахидаг байхаар хүмүүжүүлгые һайжаруулха тухай хөөрэлдөөн суглаан дээрэ болоо.

Аймагай газетын хүдэлмэридэ партийна эдэбхитэдэй суглаан онсо анхарал хандуулба. Марксистско-ленинскэ һургаал олоной дунда дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлхэ шухала хэрэгтэ хэблэл тон ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тиимэһээ ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын удха шанартай материалнуудые газетынгээ хуудаһанууд дээрэ саг үргэлжэ толилжо байхыень элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд газетын редакцида дурадхаа.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай парткомой секретарь Р. Б. Никитков, аймагай «Знание» бүлгэмэй правлениин президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Д-Ц. Д. Самбуев, аймсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша Б. Б. Мониев, Михайловкын совхозой директор В. Ц. Санжиев, Далахайн совхозой партбюрогой секретарь Б. Д. Балданов, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь В. И. Морозов, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Юнхэрэй руднигай начальник П. А. Костылев, КПСС-эй райкомой секретарь Г. Н. Субботин болон бусад элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба.

М. ТУДУНОВ,
КПСС-эй райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша.

ДАЙШАЛХЫ ТУҺАЛАГШАДТА—ҮДЭР БҮРИИН АНХАРАЛ

Комсомол — манай партиин дайшалхы туһалагша, ерээдүйн халаан. Гэхэтэй хамта, энэмнай союзна бэшэ залуушуулые хүмүүжүүлэгшэ, эмхидхэгшэ байһаниинь мэдээжэ ааб даа. Ушар иимэһээ КПСС-эй райком партийна эхин организацинууд аймагайнгаа комсомолой организацинуудые шадамараар хүтэлбэрилхэ, залуу үетэнэйе коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг байна. Манай аймагай ажалша зоной хахадһаа үлүүнь залуушуул. Эдэнэрэйл эдэбхитэй хабаадалгатайгаар, габшагай ажал хүдэлмэриинь аша туһаар коллективүүдэй үмэнэ табигдаһан ажахын-политическэ, соёл культурын ехэ ехэ зорилгонууд шиидхэгдэнэ.

Комсомолые партийна талаар хүтэлбэрилхэ, залуушуулые гүн суртал бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри улам һайжаруулха зорилгоор партиин манай райком али олон хэмжээнүүдые хараалжа, бодотоор бэелүүлжэ байдаг юм. ВЛКСМ-эй XVII съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор табигдаһан заабаринуудые бэелүүлэн, комсомолой эхин организацинуудай хүдэлмэридэ туһалха, хүтэлбэрэз һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа һэн. Энэ хэрэг бэелүүлгэдэ партийна хүдэлмэрилэгшэд олоор хабаадуулагдаһан байха юм. Эхин организацинуудай хүдэлмэрие яажа хүтэлбэрилдэг тухай ВЛКСМ-эй райкомой тоосоон КПСС-эй райкомой бюро дээрэ зүбшэгдэһэн байгаа.

Удаань партийна олон хүтэлбэрилэгшэд комсомолой эхин организацинуудта ошожо, тэндэхи байдалтай танилсаха зуураа, хүдэлмэриинь эмхидхэн ябуулалсаһан, бодото туһаламжа үзүүлһэн байна. Иимэ хэмжээ бэелүүлһэнэй эсэстэ яһала ехэ хубилалта туйлагдаа гээшэ. Комсомолой хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ хэрэг нилээд һайжарһан, комсомол-залуушуулай коллективүүдэй ажал ябуулга яһала эдэбхижэһэн зэргэтэй. «Маяк», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай, Сотниковой шубуунай фабрикын, спиртын заводой, «Забайкальский» гэжэ ан үсхэбэрилдэг совхозой, республиканска агрохимлабораториин партийна организацинууд комсомолойнгоо организациин ажал ябуулгые шадамараар хүтэлбэрилнэ, туһална, үдэр бүриин хиналта байгуулна.

Жэшээнь, «Забайкальский» гэжэ ангай совхозой комсомолой эхин организаци 40 гаран гэшүүдтэй юм. Тэдэнэр бултадаа үйлэдбэри дээрэ хүдэлнэ, хахадһаа үлүүнь ан харууһалдаг мэргэжэлтэй, эрхим һайнаар ажалладаг юм. Долоон хүбүүд барилгашад ба механизаторнууд. Партийна организаци, дирекци комсомол хүбүүд, басагадтаа ехэ этигэн найдадаг, харюусалга ехэтэй хэрэг даалгадаг. Клава Тарасенко, Василий Борисов Улаан-Үдын аймагай Соведэй, Галя Фисенко, Тамара Володина, Надя Кулябина поселково Соведэй депутадууд.

Комсомолшууд болон залуушуулай ажал хэрэгтэ, ажабайдалда хабаатай асуудалнууд партийно-комсомольско суглаануд дээрэ хирэхирэ болоод лэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байдаг гурим эндэ тогтонижонхой. Совхозой залуу хүдэлмэришэдэй үйлэдбэриин эдэбхиие улам хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай асуудал партийна суглаан дээрэ хэлсэгдээ һэн. Энэ асуудалаар партбюрогой гэшүүн Т. П. Баженовэй хэһэн элидхэл зүбшэлгэ угаа һонирхолтойгоор үнгэрөө. Гадна түрүү, эдэбхитэй комсомолшуудые партиин зэргэдэ жагсааха талаар ехэ оролдолго эндэ гаргагдана. Һүүлэй табан жэлэй хугасаада ВЛКСМ-эй гэшүүд Федор Баженов, Александр Ефимов, Владислав Трушков, Александр Кулябин, Эдуард Мисюль гэгшэд КПСС-эй гэшүүндэ абтаа. Тэдэнэр энэ ехэ этигэл найдабариинь нэрэтэй солотойгоор харюулжа ябана.

Комсомолой һунгагдамал органуудые партийна хүсөөр бэхижүүлхэ асуудалда партиин райком анхаралаа онсо хандуулна. Гэхэтэй хамта, партиин гэшүүн бүхэниие залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хабаадуулха гэһэн эрилтэ табигданхай. Тиимэ байха ёһотойшье ха юм даа. Коммунистнуудай оролдолгоёо гаргаагүй хада энэ шухалын шухала асуудалые урагшатайгаар бэелүүлхэнь бэрхэтэй ааб даа.

Манай аймагай партийна организацинуудта комсомолой наһанай 180 шахуу хүн хүдэлжэ байдаг юм. Тэдэнэрэй дийлэнхи олониинь комсомолтоёо холбоогоо алдаагүй зандаа. Тиигэжэ комсомолой олон организацинуудай секретарьнуудаар залуу коммунистнууд һунгагданхай. Комсомолой организацинуудай ажабайдалда партийна нүлөө улам үргэдхэхэ зорилгоор эдэбхитэй, шударгы, габшагай ажалаараа шалгарһан комсомолшуудые партиин зэргэдэ жагсааха гэһэн хүдэлмэри тусхайта ябуулагдана. Энэ жэлэй үнгэрһэн һарануудай туршада дүшөөд комсомолшууд КПСС-эй гэшүүндэ кандидат болоо.

Комсомолой организаци толгойлжо ябаһан залуу коммунистнууд ажаллахадаашье, нийтын ажал ябуулгадашье үльгэр жэшээ харуулна. Коммунист Михаил Михалев сэрэгэй алба дүүргээд, «Маяк» колхозой ВЛКСМ-эй комитедэй секретаряар һунгагдаһан байгаа. Михаил нютагайнгаа залуу үетэнэй ёһотойл эмхидхэгшэнь боложо шадаа. Тосхоной хүбүүд, басагад субботнигуудые эмхидхэдэг, ажал хүдэлмэриһөө сүлөө сагаа хүхюун зугаатайгаар үнгэргэдэг, суглаанииньшье эдэбхитэйгээр болодог юм. Десятниковска сельскэ Соведэй шэнээр байгуулагдахада, тосхонойнь ажалшад Михаил Михалёвые тэрэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшээр һунгаа һэн. Иимэ харюусалгатай тушаалда дэбжүүлэгдэбэшье, тэрэ комсомолойнгоо организациие, тосхонойнгоо залуу үетэниие ударидаһан зангаараа.

Комсомолой хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ хэрэг һайжаруулхатаяа нэгэн хамта, партийна организацинууд ургажа ябаа залуу наһатаниие хүмүүжүүлхэ асуудалда мүн лэ ехэ анхарал табина. Жэшээнь, «Сельхозтехникын» Оронгын отделениин партийна эхин организаци өөрынгөө хамтын суглаан дээрэ комсомолой эмхиин хүдэлмэридэ коммунистнуудай хабаадалга тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн байха юм. Имэрхүү удхатай хөөрэлдөөн Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын, «Авангард» колхозой, Советскэ райпогой, Ивалгын гидромелиоративна техникумэй, Сотниковой шубуунай фабрикын партийна эхин организацинуудта ходо боложо байдаг.

Гэхэтэй хамта, зарим нэгэ партийна хүтэлбэрилэгшэд залуу хүнүүдтэ этигэхэгүй, тэдэнэй бэелүүлхэ юумые өөһэдөө бүтээхэ гэжэ оролдохо, үгышье һаа, хэмһээ гадуур шангалха гэхэшэлэн таагүй ябадал гаргадаг гээшэ. Энэ ехэ буруу зүйл гэжэ ойлгуулха ушар гарадаг. Комсомолой хүдэлмэриие залан хүтэлбэрилхэ, тиихэдээ имагтал өөһэдынь хүсэндэ найдаха, эдэбхииень улам хүгжөөхэ гэжэ оролдохо шухала ааб даа.

Комсомолой ударидахы кадрнуудые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ, хүтэлбэриин дүршэлдэ һургаха асуудалда анхарал мүн лэ горитой хандуулагдана. Ерэхэ үедэ комсомолой хүтэлбэрилэгшэ болгохоор һанаашалһан залуу коммунистнуудые эртэнһээ нийтын энэ хүдэлмэридэ дадхаажа, дүршүүлжэ эхилхэ зорилго табинабди. Комсомолой гү, али партийна суглаанда хэлсэгдэхэ асуудал бэлдэлгэдэ тэдэниие хабаадуулха, партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд, парторганизациин секретарьнар тэдэнтэй ходо уулзажа, хөөрэлдэжэ, һанал бодолоо андалдажа байха гэжэ хүсэдэг болонхой. Энэ саашадаа ехэ туһатай хэрэг.

Имэрхүү шэглэлтэйгээр ябуулагдажа байһан хүдэлмэри өөрынгөө үрэ дүн яһала харуулна гэжэ хэлэхэ байнабди. КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Наталья Черных «Авангард» колхозой комсоргоор һаяшаг дэбжүүлэгдээ һэн. Энэ өөрөө аймагай эрхим һаалишадай нэгэн ябаһан ажалша бэрхэ басаган, залуушуулай хүтэлбэрилэгшэ ябажа шадаха хүсэд шадабаритай, нүхэдтөө хүндэтэй гэжэ һайса мэдэхэдээл, имэ дэбжүүлгэ хэгдээ. Энэ ажахын комсомолшууд болон залуушуулай ажабайдал мүнөө үедэ һайн тээшээ хубилаа. Иимэ жэшээнүүдые бэшэшье тээһээ дурдажа боломоор.

Комсомолой хүдэлмэрие

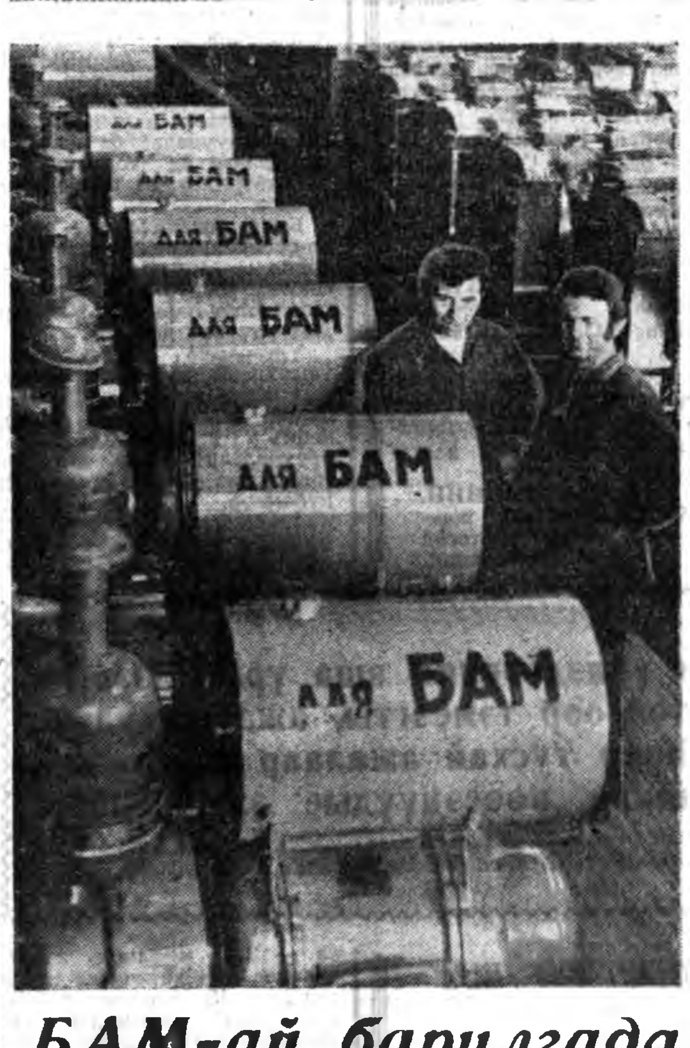

БАМ-ай барилгада

ЕРЕВАН. «Армэлектромаш» нэгэдэлэй түрүү зэргын заводой коллектив Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадта түрүүшын хэдэн хэһэг нүүдэл электростанцинуудые эльгээбэ. 60 ба 30 киловатт хүсэтэй дүшэн агрегат тресса гэрэлтүүлхэ элшэ хүсэ үгэхэ байна.

Электромашина бүтээгшэд захил абахадаа, БАМ-ай барилгашадта продукци түргэнөөр ябуулхын тулада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлээ. Түмэр замай адресаар эльгээгдэхэ электростанцинуудые бүтээлгын, тэдээниие эльгээхэ хэрэг хинажа байха тусхай комисси тус нэгэдэлдэ байгуулагданхай. Ахамад мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл тус комиссиин бүридэлдэ ороо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүүдэл электростанцинууд БАМ ябуулагдахын урда тээ.

ТАСС-ай фотохронико.

ҺААЛИШАДАЙ ОРОЛДОСЫН АШААР

Тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэб, уялгануудые үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ колхозоймнай һаалишад, малшад үсэд шангаар ажаллажа байна. Үнгэрһэн 9 һарын туршада колхозой үнеэн бүриһөө 1730 килограмм һүн һаагдаа. Хаягай фермын коллектив үнеэн бүриһөө 2047 килограмм һү һаажа, мүрысөөндэ эрхимлээ. Мүн 1-дэхи фермынхид (даагшань Р. Д. Новокрещенных) нёдондоной энэ үеынхитэй жэшээлбэл, үнеэн бүриһөө 403 килограмм һү ехээр һааһан байна. Колхозой түрүү һаалишад В. Л. Аюшеева, А. М. Попова, Е. Цыдыпова гэгшэд үнеэн бүриһөө 2449—2367 килограмм һү абажа шадаа.

Эдэ бүгэдын ашаар колхознай энэ жэлдэ 11 мянган центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө октябриин 11-дэ сум дүүргээ. Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 1650 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулха хүсэлтэйбди.

Мүнөө үедэ һаалиин мал үбэлэй байрада оруулагдажа, таряа талханай зүйлөөр, куузикугаар, буйлуулагдаһан һолоомоор эдеэлүүлэгдэжэ байна. Үбэлдөө һү ехээр һааха мүрысөөн хүсэтэйгөөр захалба.

Н. ЮМСУНОВ,
Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ.

БРИГАДИР

Базар Ухиновай Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникум дүүргэжэ, зоотехник мэргэжэлтэй болоод, түрэл нютагаа бусажа ерэхэдэнь, правлени, партком колхозойнгоо томохон бригадануудай нэгые даалгажа үгөө һэн. Тэрэ бригададань һү һаалиин 800 үнеэд, эмэ хонидой болоод түлгэдэй хэдэн отара бии бэлэй. Тон харюусалга ехэтэй юумэн гэхэдэ, Базар эгээл түрүүшынхеэ хүн зонтой хүдэлжэ, тэдэниие ударидажа эхилбэ ха юм. Түрүүшын лэ үдэрһөө хэхэ, эмхидхэхэ хүдэлмэри Базарай мүр дээрэ хүндэ ашаан боложо буугаа бшуу. Малаа саг соонь тэжээлээр хангаха, тэдэнэйнгээ байра, заһаха, дулаалха, хүдэлмэришэн бүхэнөө ажалаар хангаха болоод бусад хэхэ юумэн дүүрэн һааб даа. Зүгөөр Базарта саг дээрэнь аха нүхэдынь, правлени, партком дүй дүршэлөө хубаалдаһан, зүбшэл заахя үгэһэн байна. Нэн түрүүн бригадынгаа соведэй хүдэлмэри һайжаруулха, мэргэжэлтэдэйнгээ ажал шангадхаха хэмжээнүүдые абажа эхилээ һэн. Тиигэһэнэй ашаар бригадань эли бодо урагшаа дабхижа захалаа. Ажал хүдэлмэринь бүтэсэтэй, гараар хэгдэдэг хүндэ хүшэр ажал оньһожоруулагдадаг болоо. Бригадын совет, мэргэжэлтэд хүдэлмэридөө эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһон байна. Иигэжэ Базар Ухинов богонихон болзор соо эбтэй ээтэй коллектив байгуулаа.

Тиигэжэ һүүлшын хэдэн жэлдэ Ухиновай эрхилдэг бригада түсэб, уялгануудаа ходо үлүүлэн дүүргэжэ байна. Жэшээнь, 1973 ондо хэдышье хүшэр хүндэ жэлэй болоо һаа, Ухиновай бригада малдаа бардам хүрэхэ үбһэ, тэжээл бэлэдхэжэ, үбэлжэлгээ һайн үнгэргөө бэлэй. Энэ жэл һү гүрэндэ тушааха түсэбөө аймаг соогоо түрүүлэн дүүргээ. Тиихэдэ август һараһаа эхилжэ, 9-дэхи табан жэлэй һүүлшын жэлэй түсэб дүүргэхын тула гүрэндэ һү тушаажа эхилээ.

Б. Ухинов социалис мүрысөөндэ гол анхаралаа хандуулдаг юм. «Түрүүшүүлэй дүй дүршэл — хүн бүхэндэ!» гэһэн уряа доро мүрысөөн үнгэргэгдэнэ. Энэ жэл бүхы малайнгаа тоо табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанда хүргэжэ шадаа. 13000 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхэжэ, түсэбөө баһал үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Базар Ухинов ганцал ажалаа хараад ябадаг бэшэ, харин түрэл тосхоноо бодбосон түхэлтэй болгожо, һайжаруулалгада эдэбхитэйгээр хабаададаг гээшэ. Иимэ бэрхэ, оролдосотой һэн тулань коммунист Базар Ухиновые нютагаархиниинь хоёрдохёо сомоной Соведэй депутадаар һунгаһан байна.

Л. МЕРКУЛОВ.
Уланай колхоз,
Баргажанай аймаг.

БУЛТАНАЙ ХҮСӨӨР

Һүүлшын гектар намарай паар хахалалгаар энэ жэлэймнай тарялан дээрэхи ажал дүүрэбэ гээшэ. Сагай уларилай хэдышье муу байгаа һаа, баян ургаса абахын түлөө механизатор, луговод, комбайнер бүхэн хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэжэ гараа.

Манай ажахын механизаторнууд, таряашад 1974 оной бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, нэтэрүү оролдосотойгоор хүдэлһэнэй ашаар ажалай ехэхэн амжалта туйлаба. Ажахымнай энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгэдээ түрүү арга үргэнөөр хэрэглэжэ, аяар 6060 тонно сенаж даража абаа.

Эндэ ахалагша инженер-мелиоратор Н. Г. Богдановай ударидадаг бригадын ажалые онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр үдэр бүри 120 тонно сенаж дараха даабаритай һаа, 170—180 тоннодо хүргэдэг байгаа. Бригадын амжалтада Е. Н. Холбоевой эрхилдэг партийна бүлэг ударидахы, хүтэлбэрилхы ехэ үүргэ дүүргээ. Коммунистнууд М. Н. Тулонов, М. А. Белоколодов, В. А. Каленых гэгшэд эрхим ажалай жэшээ харуулжа ябаа. Энэ бүлэг коммунистнууд хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг, социалис мүрысөө ударидадаг байба. Үдэр бүри хүдэлмэриин дүн гаргагдадаг, түрүүшүүл элирүүлэгдэдэг, ажалай шанар шалгагдадаг байгаа. Тиигэжэ энэ бригада 5000 тонно сенаж бэлэдхэхэ уялга абаад, 6060 тоннодо хүргэһэн байна.

Үбһэшье яһала ехые, 43 мянган центнер бэлэдхээбди. Луговодууд В. К. Овчинников, М. Шунков гэгшэд 245 гектар сабшалангай гектар бүхэнһөө 37 центнер үбһэ хуряагаа. Мүн луговод В. Г. Марков 186 гектарай тус бүриһөө 29 центнер үбһэ ургуулжа шадаа. Коммунист Г. Н. Махусаевай эрхилдэг бригада хүдэлмэриин 30 үдэр соо 16.000 центнер үбһэ хуряажа, ёһотой коммунис ажалай үльгэр жэшээ харуулаа гээшэ.

Овощ хуряалгаар Л. Б. Дымбрыновагай бригада жэлһээ жэлдэ түрүүлжэ гарана. Энэшье жэлдэ эрхимлээ. Гектар бүхэнһөө үгэрсэ 770, помидор 1500, 300 центнер капуста хуряажа, түсэбөө холо үлүүлһэн байна.

Ороохо таряагаа богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряажа абахын түлөө мүрысөөндэ А. Г. Петровой, Г. М. Егоровой звенонууд түрүүлжэ гараа. Г. М. Егоровой звено 1203 гектарай таряа хуряажа, гектар бүриһөө 17,8 центнер ороохо [...] Энэнь нёдондоной[...] центнерээр ехэ [...] Петровойшье звено [...] ана-мана хүдэлөө. Ну[...]ров өөрөө комбайнер[...]лажа, 4835 центнер [...] суглуулһан байна. Эн[...]гой комбайнернууд Н.[...]кин — 4364, И. В. [...] — 4077 центнер [...]ряаһан байна.

Ургаса хуряалгын [...]рүүшынхеэ комплекс[...] эмхидхэһэн байнаб[...] звеное А. Г. Петров [...] һэн. Гурбан комбай[...] автомашинатай бай[...]гой гэшүүд бэе бэе[...]дэлхэ шадабаритай, [...] машинадаа техниче[...] һа хэхэдээ, заһ[...] хамһалсадаг бэлэй. [...]тэй эетэйгээр [...] ашаар ажалдаа ам[...]лаһан байна.

Туйлаһан бүхы [...]нууднай һайнаар [...] һэн социалис м[...] эхитэй гэжэ т[...] Юуб гэхэдэ, үбһэ, т[...]ряалгын эхилхэдэ [...]но, механизатор, [...]лагшад урдахи зо[...] тодорхойлонхой, со[...]га абанхай, мүрыс[...]га, гурим баталаг[...]һан юм.

Мүрысөөнэй дүнгү[...]гоо гаргагдадаг, т[...] улаан вымпел, үн[...] барюулагдаа. Тар[...] үргэлжэ газетэ, ж[...] асардаг, наада зу[...]даг байгаабди. Эд[...] байра байдалыень [...]хые оролдодог һэм[...] хиналтын постнууд [...]гүй байгуулагдаа.

Үбһэ, таряа хур[...] городой хүдэлмэри[...] хаагшад тон ехэ т[...] Городой ажалшада[...]дай Соведэй гүй[...]дэлмэрилэгшэд, [...] түрүүлэгшын орл[...] Подлесновэй удар[...] илангаяа һайнаар [...]жэ тэмдэглэлтэй. [...]хыда али болохо т[...] городой комсомо[...]да, предприятинууд[...]ришэдтэ Ивалгы[...] коллективэй зүһө[...] халан хүргэхэ ба[...]

Мүнөөшье хү[...] эршэ һуладаагүй [...] үдэрнүүдтэ таря[...] бэрлэхэ, хатааха [...] ябажа байна. 9000 [...]дэхи, 2-дохи кл[...] бэлдэгдээ. Полину[...]ральна утэгжүүл[...] эхилээ.

А. БО[...]
Ивалгын О[...]
парткомой се[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ОПХ-гай түрүү [...]нуудые харанат.
З. ВЕСНИНАГ[...]
Улаан-Үдын [...]

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА

Зэдын аймагай Борьёогой совхозой главна зоотехник В. П. Шантахановай хөөрөөнһөө

☆ Байгша ондо тус совхозой эхэ хонидые харадаг 25 хонишодойнь 22-ынь зуун хонин бүриһөө 100 гаран хурьга түлжүүлээ һэн. ☆ Мүнөө тус ажахыда хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ харюусалгатай ажал түлэг эхилбэ. 10 пунктда үдэр бүри 4500—5000 хонид үрэжүүлэгдэнэ. ☆ Совхоз 16 мянган эхэ хонидые 20—25 үдэр соо үрэжүүлжэ дүүргэхэ юм.

Хэнэйшье мэдэһээр мал хаража байһан хүнүүдтэ, тииһээ тиитэрээ хонишодто жэлэй ямаршье хаһада сүлөөтэй, нюргаа үргэлөөд ябаха саг гэжэ байдаггүй. Нэгэ харюусалгатай хаһа үнгэргөөд байтар нүгөөдэнь тулажа ерэхэ. Жэшээнь, хонишод зунай хүхэ ногооной үедэ үдэр бүри үүр сүүрээр бодожо, хонидоо һайнаар адуулха, таргалуулха гэжэ оролдоно. Намар болоходо эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ, хээлиень һайнаар барюулха гэжэ шадалаараа болоно ха юм. Үбэлдөө тэдэнэйнгээ түл абажа, унтаха нойргүй хүдэлнэ бшуу.

Теэд иигэжэ ажаллаагүй һаа, яагаад хурьга олоор абажа түлжүүлхэ, нооһо ехээр хайшалхаб даа.

Мүнөө манай совхоздо хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгэ гэхэ гү, али хонин ажалдахи «хабарай тарилга» түлэг захалаад байна. Үнэхөөрөө бидэ энэ хүдэлмэриие хабарай тарилгаһаа дутуугүй харюусалгатай ажал гэжэ тоолодогбди.

Тэрэшье гайхалтай бэшэ. Эхэ хонидоо хэр хаһа саг соонь искусственна аргаар һайнаар үрэжүүлжэ шадаһанһаамнай бүхы хонин ажалай дүн сүм дулдыдаха байна гэжэ манай ажахын хонишон, хүдэлмэришэн бүхэн һайн ойлгодог.

Эгээл тиимэһээ манай совхоз һүүлэй хэдэн жэлдэ удаагуур зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 98—107 хүрэтэр хурьга абажа түлжүүлнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, хонидые үсхэбэрилхэ бүхы нарин заабари, зүб технологи гээшыень нягтаар сахинабди. Жэшээнь, хурьгадые эхэһээнь һалгаахаһаа эхилээд, эхэ хонидые һайнаар адуулжа, хүсэ шадал түргэн абхуулха, тарғалуулха, искусственна үрэжүүлгын пунктнуудые бэлдэхэ, үрэжүүлгэеэ эхилхэ хүрэтэрхи — бүхы ажал тогтомол гурим соо, нэгэл болзорто хэгдэдэг гээшэ. Энээниие багахашье хазагайруулаа, хайша хэрэгээр эмхидхээ һаамнай, эсэстээ хамаг ажалнай хохидохо байна бшуу.

Эдэ бүгэдые һайн ойлгодог дээрэһээ искусственна үрэжүүлгын эхилхэдэ эхэ хониднай үшөө таргалаагүй, пунктмнай [...]лэн болоогүй гэжэ гэдэргэ таталдаха хонишон манайда байхагүй. Хаана, ямаршье ажалда хүдэлжэ байһан хүнүүдые энэ халуун үедэ отара, бригадануудта ошожо туһалалса гэхэдэ арсалдаха хүн баһал байхагүй.

Байгша ондо совхоздо хамта 16 мянган эхэ хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдэхэ юм. Ерэхэ жэлэй март соо хурьгадые абахын тула мүнөө октябриин 1-һээ хойшо ажахыдамнай хонидые үрэжүүлгэ түлэг эхилээд байна. Бүхыдөө 10 пунктда хонид үрэжүүлэгдэнэ. Энээнһээ гадна, хусануудай үрэ абаад, пунктнуудта тэрэ дарыдань тараажа, шэнэхэн үрөөр хонидые үрэжүүлхэ түбэй өөһэдын пункт бии болгонхойбди. Эндэмнай эгээл һайн үүлтэрэй элита классай 100 хуса суглуулагданхай. Тэдэнэй үрэ байра дээрэнь абажа, отаранuудта тараахадамнай, тэрэниие аяар Петропавловкаһаа, гүрэнэй племстанциһаа асараашаһаа һураггүй дээрэ, хусынь үрэшье шанараар һайн байдаг.

Совхоз соогоо эгээн түрүүлэн ахалагша хонишод Василий Бадмаев, Сергей Морозов, Бургут Баиров, Бимба Жапов, Виктор Базаров, Дмитрий Свистунов гэгшэд хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ эхилээ. Даб дээрэ отара бүхэндэ түрүүшын 100—200 хонид үрэжүүлэгдээд байна. Жэшээнь, һүүлэй хоёр жэлдэ удаагаар зуун эхэ хонин бүриһөө 150—156 хурьга түлжүүлһэн Д. Я. Свистуновой отарада һаяхан нэгэ үдэр соо 70 гаран хонид ототой боложо үрэжүүлэгдээ. Нэн түрүүн эхэ хонид тобир тарган байхадаал түргэн ототой боложо, хаһа сагтаа үрэжүүлэгдэнэ. Манай совхозой хонишод июлиин 30-да. эхэ хонидоо хурьгадһаань һалгаагаад, август-сентябрь соо һайнаар адуулжа, хүсэ шадал абхуулна. Хоёрдохёор, үрэжүүлгын урдахана эхэ хонидой бүри таргалхынь тула отара бүхэнэй хажууда 20—20 гектар зеленко таряад, тэндээ сентябриин тэнгһээ хойшо хонидоо оруулжа адуулнабди. Мүн үрэжүүлгын эхилэмсээр эхэ хонин бүридэ үдэрэй 300 грамм таряа талхан эдюулэгдэнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар ажахыда хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри 20—25 хоног соо гүйсэд дүүргэгдэнэ гээшэ.

Үшөө нэгэ шухала юумэн юуб гэхэдэ, октябрь соо хүйтэбэр болоһон хойно үрэжүүлгэеэ хэдэг дээрэһээ бидэ пунктнуудаа һайнаар дулаалдагбди. Мүнөө байһан арбан пунктын 9-ниинь типовой юм. Искусственна үрэжүүлгэ хэхэдэ хэрэгтэй бүхы шухала юумэн хуу урид бэлдэгдэнэ. Гол түлэб ахалагша хонишод өөһэдөө техник-үрэжүүлэгшын мэргэжэл шудалаад, энэ хүдэлмэриие өөһэдынгөө хүсөөр хэдэг. Энээниие ехэл һайн гэжэ һанадагбди. Юуб гэхэдэ, техник-үрэжүүлэгшэд ходо һэлгэжэ байхаяа болино, үрэжүүлгэшье һайн шанартайгаар хэгдэнэ. Энэ жэлдэ эхэ хонидые харууһалдаг бүхы 25 ахалагша хонишодоймнай 22-ынь зуун эхэ хонин бүриһөө 100 гаран хурьга абаа. Тиихэдэ ахалагша хонишод, Социалис Ажалай Герой Гасаран Рабдаев түрүүтэй, Дмитрий Свистунов, Балданима Гомбожапов, Виктор Базаров гэгшэд өөһэдөө техник-үрэжүүлэгшэдээр хүдэлөөд, зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 133—150 хурьга түлжүүлээ ха юм.

Искусственна үрэжүүлгын хүдэлмэриие хаһа саг соонь һайн шанартайгаар хэжэ, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэл — 1975 ондо бүхы совхозоороо зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга абажа, түсэб, уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэхэбди.

М. НАМЖИЛОВ,
бэшэжэ абаба.

ТОДОРХОЙ ХЭМЖЭЭН АБТАБА

һаяхан Орлик тосхондо ...магай Соведэй ээлжээтэ ...сси боложо үнгэрөө. Депу...туд, колхозуудай, эмхи ...рганануудай уригдаһан хү...ӧрилэгшэд, партийна ор...низацинуудай секретарь... «Арад зониие эд бараа...р хангаха, наймаанай хэ...ые саашань һайжаруул... тухай» асуудал тус сес... дээрэ хэлсэбэ. Энэ асуу...аар аймагай Соведэй тү...благын комиссиин түрүү... нүхэр Г. Н. Аюшеев ...дхэл хээ.

...идхэлые зүбшэн хэл...гадэ Соёдой сомсоведэй ...рүүлэгшэ И. М. Ошоров, ...үн-Голой сомсоведэй ...рүүлэгшэ С. Д. Буданов, ...аан-Аха» колхозой парт...мой секретарь Б. Д. ...дуров, 7-дохи магазинай ...маалагша З. Ш. Араб...ева райпогой түрүүлэг... З. О. Бальжинимаев ...он бусад хабаадалсаа.

Тус сесси дээрэ мүн пар...н райкомой секретарь ...С. Галсанов, Буркоопсою... правлениин түрүүлэг... орлогшо Р. Г. Раднаев, ...соведэй гүйсэдкомой ...рүүлэгшэ Д. Б. Будаев ...эд үгэ хэлэбэд.

...идхэл соошье, мүн үгэ ...гшэд аймаг дотор ажал...ые наймаанай талаар ...алга тон ехэ дутуутай, ...погой хүтэлбэрилэгшэд, ...магазинуудые даагшад ...зоной эрилтэнүүдые ...шудалнагүй, тэдэниие ...аар хангахын тула ёһо... хэмжээнүүдые абана... гэжэ шүүмжэлээ. Аймаг... олохон магазинууд эд ...анай эрьесын түсэб ...гүй, холын малшад, ...шод, һаалишадта элдэб ...тэй эд бараануудые ...жа наймаалнагүй. Ху... магазинууд, складууд ...р баригданагүй. Тус ...инуудта гүйсэгүй, хуу...һан эд бараан олоор ...даг. Тиихэдэ наймаа...адай дунда түрүү дүй ...л нэбтэрүүлхэ, ажал... түргэн хангаха хү...эри ябуулагданагүй. ...г дотор дааһан ажал...архимээр, коммунис...маар хандадаг наймаа...вад яһала бии. Жэшээнь, ...дүршэлтэй наймаалаг... З. Ш. Арабжаева, ...Урбаев, Д. Р. Цы...илова, Д. С. Тагланова, ... бусад ажалшадай ...хүндэтэй, мэдээжэ бо...

...эдеэ хоолой зүйл...ые бэлэдхэхэ талаар ...ууд гарана гэжэ депу...д шүүмжэлбэ.

...бүхы дутагдалнуудые ...ын тула партийна ...организацинууд гори... хэмжээнүүдые абаха ...ай гэжэ депутадууд...

...сси зүбшэгдэһэн асуу...р тодорхой хэмжээ...ые баталан абаа.

Ц. РИНЧИНОВ.

...н аймаг.

Редакцида ерэһэн онтохонууд тухай

ТҮРҮҮН УНШАА БЭШЭ ҺЭН ГҮБ?

Буряад арадай аман зохёол дундаршагүй баян. Үльгэр, онтохо, таабари, оньһон болон хошон, холбоо үгэнүүдые шагнажа, аман зохёолой сэсэн мэргэн байһанда баясажа, залуу үетэндэ удхалан хөөрэжэ байдаг заншалтайбди. Зүгөөр гайхамшагта һонин үльгэрнүүд миил огторгойһоо абтажа бэшэгдээгүй, ажабайдалай гүн сооһоо мүндэлһэн түүхэтэй бшуу. Имагтал удха түгэлдэр, уран хурса найруулгатай зүйлнүүдынь үеын үедэ дамжуулагдажа, энэ хүрэтэрөө ерээ ха юм. Арад зоной соёл хүгжэлтын шэмэглэл болоһон аман зохёолой дээжые манай фольклористнууд суглуулжа, ном болгуулжа гаргуулна. Энэ талаар Х. Намсараев, А. Шадаев, С. Балдаев, Д. Мадасон болон бусад хубитаяа оруулһан байна. Тэдэ үльгэр болон онтохонуудыень мүнөө бидэ һонирхон уншанабди.

Мүнөө олохон буряад пургуулинуудта арадай аман зохёол суглуулха кружогууд эмхидхэгдэнхэй. Буряад хэлэ ба литература заадаг багшанарай ударидалга доро һурагшад айл зоноор ябажа, үльгэршэ үбгэд, хүгшэдтэй уулзажа, хөөрэжэ үгэһэн юумэнүүдыень дэбтэртээ буулгажа абадаг гээшэ.

Манай газетын редакцида онтохон болон таабаринууд олоор ерэжэ байдаг. Эдэхим һайн зүйлнүүдынь газетымнай хуудаһануудта тунхаглагдана. Хэнэйшье мэдэһээр, редакцида ороһон зүйл бүхэн хэблэгдэхэ аргагүй ха юм. Зариманиинь уран найруулгын, маяг хэлбэриин, гол түлэб байгуулалтын, удхын талаар бирагүйшэг, һула байна бшуу.

Һүүлэй үедэ манай редакцида онтохон гэхэ юм гү, али тэрээндэ дүтэрхы зарим тэды зүйлнүүд ороо, Тэдэнэй нэгэнииншье уран зохёолой үндэр хэмжээндэ харюусажа шаданагүй.

Жэшээнь, Г. Гэсэгжапова (Хэжэнгэ) саг үргэлжэ онтохонуудые эльгээжэ байдаг. Эрхим һайн гэжэ һанагдаһан зүйлнүүдынь хэблэгдэһэн юм. Буряад арадайнгаа аман зохёол ханамжатайгаар суглуулжа, энэ һайхан жанрые баяжуулалсажа байһаниинь һайшаалтай. Теэд «Залхуу аляаһан» гэжэ онтохыень хэблэлдэ дурадхахын аргагүй байшаба. Юундэ? Автор өөрөөшье гайхажа болохо.

Сэхыень хэлэхэдэ, гайхахаархье юумэн эндэ огто үгы. Зунай ааяма халуунда зайгуултажа, ажал хэнгүй найрлажа ябаһан аляаһан хүйтэнэй хүрэжэ ерэхэдэ мэгдээд, хүршэ байрладаг зүгыдэ хүрэжэ ерэнэ. Ажалша бэрхэ зүгы залхуу аляаһые дулаан гэртээ оруулнагүй, буруу ябадалыень шүүмжэлнэ.

Имэрхүү удхатай зохёол үшөө үхибүүн ябахадаа уншаһанаа һананабди. Мүн даа, тиимэ, Ородой агууехэ баснишан И. А. Крыловой «Шоргоолжон ба тэрмээлжэн» гэжэ басние сээжээр хэлэдэг байгаабди. Һургуулиин үхибүүдэй ханхинатар уншахые мүнөөшье шагнанабди.

Уран найруулгын, удхын талаар нилээд гэмгүй бүтээлнүүдые эльгээжэ байһан аад, гэнтэ ямаршье юумэндэ таарахагүй гажа буруу юумэ хэһэнииинь гайхалтай. Манай газетын уншагшад тиимэшье гэнэн хонгор бэшэ, харин уран зохёол саг үргэлжэ уншадаг, жанр бүхэнэй илгаае һайса мэдэдэг шуу. Бултанда мэдээжэ басниин удхые прозоор найруулаад, редакцида эльгээһэниинь гэмшэлтэй. Уншагшадай эрдэм мэдэсэтэй болоһые, үе сагайнгаа үндэр эрилтые мэдэхэ хэрэгтэй.

Тиихэдэ Д. Мункоев (Улаан-Үдэ) мүн баһа онтохо, үльгэрнүүдые суглуулдаг автор гээшэ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ эльгээһэн «Үнэгэчэй м э х э» г э ж э о н т о х о н и и е н ь уншахадаа, аягүйрхэхэ, гайхаха ушар гараа. Юундэ? Автор өөрөөшье тухайлжа байгаа ёһотой. Ушар юуб гэхэдэ, энэ онтохониинь ород арадай «Мэхэтэй үнэгэн» гэжэ мэдээжэ онтохые эрхэ бэшэ һануулна. Мэшээгээр дүүрэн загаһа бариад, олзотой омогтой гэртээ бусажа ябаһан үбгэжөөлые мэхэлһэн үнэгэнэй үйлэ хэрэгые тэрэ зандань буулгажа бэшээд, өөрымни «зохёол» гэжэ редакцида эльгээһэн байна. Одоо аягүй, эшхэбтэр гээшэ. Юу хээ мэдэхэгүй хүнүүд үшөөл бии гэжэ Д. Мункоев дэмы найдана. Энэ онтохые һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүд хэды дахин уншуулаад, гэнэн хонгор зантай үбгэжөөлые наадалжа энеэһэн байха.

Буряад арадай аман зохёол дундаршагүй баян гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Зүгөөр «онтохошо» автор ёһотой буряад онтохо бэдэрээгүй, харин бэлэн мүрыень бэдэржэ, олондо мэдээжэ ород арадай онтохые тэрэ зандань буулгажархёо бшуу.

С. Скольжикова (Улаан-Үдэ) үдэр, һара болон жэлнүүдэй түүхые, уг унгиие тайлбарилһан статьянуудые бэшэдэг, газетэдэшье хэблүүлдэг гээшэ. Гэхэтэй хамта онтохо, таабаринуудые суглуулдаг һайшаалтай. Зүгөөр һаяшаг оруулһан «Хята халуун, шидай тэнэг» гэжэ онтохой гэхэ гү, али урдэ сагта болоһон ушарынь бирагүйшэг байшоо. Ушар юуб гэхэдэ, ахамад зохёолшо А. И. Шадаевай «Гурбалдайн гурбан сэсэн» гэжэ ном уншаһан хүнүүд тон имэрхүү юумэ уншаһанаа хөөрэхэл байха. Харин тэрэ ном соо шидай бэшэ, һиинай гэжэ нэрэтэй герой байгаа һэн. Бүри урдань газетэдэ хэблэгдэһэн. тиигээд номдо ороһон юумые дахин уншагшадта дурадхаһанай хэрэггүй бшуу.

Тиихэдэ К. Бальжуров (Захаамин.) Д. Цыренжапов (Улаан-Үдэ), Д. Пимацыренова (Улаан-Үдын аймаг) болон бусадай бүтээлнүүд ёһотой зохёол болоогүй байшоо.

Минии һанахада, онтохо, үльгэр суглуулагшад урдань гараһан онтохонуудай, үльгэрнүүдэй номуудые уншаһан, һайн мэдэхэ ёһотой. Үни хада хэблэлдэ гараһан юумые дабтажа буулгаад, газетэдэ эльгээһэнэй үлүү гээшэ. Хүн бүхэн өөрын ажалтай, тиимэһээ үлүү саг ходо гарадаггүй ха юм. Сагаа гамнаха, тон зүбөөр, ашагтайгаар хэрэглэхэ шухала.

М. ОСОДОЕВ.

КИРГИЗЭЙ ССР-эй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

КИРГИЗЭЙ ССР. Киргизэй арадай культура Совет засагай жэлнүүдтэ һалбаран хүгжэжэ, шэнэ удхатай, элдэб янзын болоһон байна. Зургаан театр, филармони, республика дотор хүдэлнэ. Баһа колхоз, совхоз бүхэндэ, городой бүхы предприятинуудта уран һайханай самодеятельностиин коллективүүд бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Киргизэй хатарай ансамбль наада хатарна.

НАРЫН мүрэй дээрэ баригдажа байгаа Киргизэй энергетикын мантан томо барилга—Токтогульска ГЭС 1800 мянган киловатт хүсэтэй байха. Энэ хадаа тус мүрэн дээрэ баригдажа байгаа электростанцинуудай гурбадахинь болоно. ГЭС-эй электрын элшэ хүсэ үгэхэ сагынь ойртожо байна. Токтогульска далайн уһан Киргизэй болон дунда Азиин бусад республикануудай 480 мянган гектар шэнэ, боро газарта ами оруулха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: главна маркшейдерэй группын комсорг геодезист Флюра Латыпова.

ТАСС-ай фотохронико.

СЭДЬХЭЛЭЭ АМАРДАГГҮЙ

Тихон Яковлевич Семёнов Советскэ районой арадай хинагшадай эгээл эдэбхитэй хүнүүдэй нэгэн юм. Тэрэ табан жэлэй урда амаралтада гараһаншье һаа, үшөө хүнгэн сарюун, саг үргэлжэ арадай хиналтын комитедтэ ерэжэ, өөрынгөө һанамжа, дурадхалнуудые хэлэдэг тэрэнэй ажалда горитой туһа хүргэдэг заншалтай. Тихон Яковлевич Советскэ районой арадай хиналтын комитедэй хүдэлмэридэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаададаг хүнүүдэй нэгэн. Тиимэһээ нүхэр Семёновто эгээл харюусалгатай даабаринууд үгтэдэг. Ниитын зөөри арьбадхаха хэрэгтэ һаналаа табидаг эдэбхитэй хинагшын ажал тухай товшохоноор хөөрэжэ үгэлтэй.

Жэшээнь, И. Л. Калекинэй даадаг гурбадахи столовын ажалынь гуримгүй, хүдэлмэрилэгшэдэйнь журам һула, эндэ эдеэ хоолой зүйл шэрэдэг жолоошод хэһэн ажалаа путёвко дээрээ тэмдэглүүлхэдэ, нэмээлгэдэг гэхэ мэтэ дохёо хиналтын комитедтэ ажалшадай зүгһөө хэдэн дахин ороһон байна. Арадай хинагша Семёнов тус столоводо шалгалта хэхэдээ ороһон дохёо тон зүб гэжэ элирүүлээ. Столоводо ашаа зөөһэн жолоошодой хүдэлдэг газартань ошожо хөөрэлдэһэн, мүн тус коллективтэ хабаатай эмхи зургаануудта хандажа, эдэ дутагдалнуудые тобойсо элирүүлһэн байна. Тихон Яковлевич хэһэн шалгалтынгаа дүн арадай хиналтын комитедэй үзэмжэдэ табяа. Тэрэниие арадай хиналтын комитет заседани дээрээ хаража үзөөд, тэндэ бии байгаа дутуу дунданууд зүб гэжэ элирүүлэгдээ. Столовын директор Калекин зэмэдэ хүртөө.

Нүхэр Семёнов өөрынгөө үүсхэлээр горкоопторгдо мүнгэн жасын гурим хэр сахигданаб гэжэ шалгаһан байна. Штадай ёһоор хараалагдаагүй алба хаагшад, хүдэлмэрилэгшэдтэ элдэб ажалай түлөө наряад хаагдадаг байһан. Мүнгэн жасын гурим эбдэһэнэйнгээ түлөө горкоопторгын директор И. А. Касыгин хахад һарын салингаар ялада унаа. Горкоопторгын ахамад бухгалтер Коробейниковада донгодолго үгтөө.

Буркоопсоюзай автобазын столовын хүдэлмэрилэгшэд совет худалдаа наймаанай гурим эбдэнэ гэжэ мэдүүлгэ ороһон юм. Столовын директор А. А. Хахалов энээн тухай һайн мэдэбшье энэ талаар зохисотой хэмжээ абанагүй гэжэ тэндэнь заагдана.

Нүхэр Семёнов тус столоводо шалгалта хэхэдээ худалдан абагшадые али талаар мэхэлхэ ушар эндэ олон гэжэ элирүүлээ. Жэшээнь, килограмм хартаабха 15 мүнгөөр худалдаха байһан һаа, тэрэнээ 26 мүнгөөр наймаалһан, хэтэржэ ерэхэдээ 32 мүнгэндэ хүргэжэ шадаһан байна. Галуунай, нугаһанай нэгэ порци мяхан 36 мүнгэтэ байха аад, 48—53 мүнгөөр худалдагдаа гэжэ мэдэгдээ. Саахар, тоһон, яблокын шүүһэн гэхэ мэтэ бусад шухала зүйлнүүд үнэ сэнгһээ нилээд дээгүүр худалдагдадаг байһан. Бэлдэһэн эдеэнэйнь порци бүхэниие шэгнэжэ үзэхэдэнь, тэдэнь 10, тэрэнһээшье дээшэ граммаар дутуу байшоо. Мүн столовын директор Хахалов элдэб шалтаг олоод, ямаршьегүй һайн эдеэ хоолой зүйл голодоһондо гаргагдаһан гэжэ акт табижа, эдэ зүйлнүүдээ худалдаад, мүнгыень өөртөө абадаг, энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан нүхэдтөө хубаадаг гээд нүхэр Семёновой шалгалта дотор хэлэгдэнэ.

Арадай хиналтын комитедэй шиидхэбэриин ёһоор Буркоопсоюзай правлени Хахаловые даажа байһан тушаалһаань сүлөөлөө. «Гутаһан продуктнуудые» худалдажа олоһон 360 түхэриг мүнгэ һөөргэнь дары бусааха гэһэн шиидхэбэри Буркоопсоюзай правлени баталан абаа. Хахаловай «эдэбхитэй ажалай дүнгүүд» мүрдэлгын органуудта дамжуулагдаа.

Районой арадай хиналтын комитедэй шиидхэбэриин ёһоор столовын ахамад бухгалтер А. Д. Хандажапова, калькулятор Н. Г. Минина гэгшэдтэ шанга һануулга хэгдээ.

Тихон Яковлевич арадай хиналтын комитедтэ ороһон гомдол, дурадхалнуудые тон наринаар шалгажа, саг болзортоно тусхай хэмжээ абхуулдаг. Районой предприяти эмхи зургаануудта бии байгаа дутуу дунданууды усадхажа, тэдэнэй ажалые һайжаруулха хэрэгтэ нилээд оролдолго гаргаһан урагшаа һанаатай хүн гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Д. КОЛМАКОВ,
Советскэ районой арадай хиналтын комитедэй бюрое даагша.

„ОРЛЁНОК“, ШАМАЙ МАРТАХАГҮЙБ!

Үнгэрэгшэ зун «Орлёнок» гэжэ Бүхэроссин пионернүүдэй лагерьта амарха зол намда тудаа һэн. Һанахадамни, ехэ үнишье бэшэ шэнги: лагерьтаяа, нүхэсэһэн үетэнтэеэ хахасаһан сагһаа хойшо оройдоол һара үлүүтэй болоо. Мүнөө хүхюун шууяатай, эбтэй эетэй «Альтаир» отрядаа һананаб. Заримандаа «эдир бүргэдүүдэй» хахасалгын дуунай үгэнүүд шэхэндэмни дуулдаһандал болоно:

> **Одоо юу таанарта**
> **хүсэлтэйб, үхибүү**
> **«Орлёногтоо» дахин**
> **золгобол гоёл һэн...**

Лагериин түрүүшын үдэрые элеэр һананаб. Автобусһоо буухадамнай, номин байгаали — дулаан ороной тунгалаг сэнхир тэнгэри, хангалтама ногоохон сэсэрлигэй хоорондуур томо-томо байшангууд, далайн эрьеһээ хэдэн арбаад алхам газарта сайбар майханууд жэрылдэн харагдаа һэн.

Уданшьегүй бидэнэр үргэн ендэрэй урда жэрылдэн жагсаалда зогсобобди. Лагериин тугай мандуулагдахада, барабануудай дорьбоото хүнхинөөн, горнын хаиинама абяан, ирагуу дуун «Орлёнок» дээгүүр сууряатаба. Энэ лагерьта манай Эхэ ороной пионернүүд болон комсомолшуудай эдэбхитэд суглараан, мүн аяар холын эрхэ сүлөөгэй олтирог гүүлэһэн Кубын пионернүүд, Италиин эдир хүбүүд, басагад уригдаһан байгаа...

«Орлёногой» ажабайдал тухай хөөрэхэ гээшэ амархан хэрэг бэшэ. Энэ хамаг юумэниинь гайхамаар, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр. Лагериин ажабайдал гээшэ юрын амаралта бэшэ, харин үдэр бүриин һуралсал, ирагуу дуун, хатар, сэсэ буляалдаан гэхэ мэтээр элбэг юм. Лагериин 30 хоногые шадаал һаа, һонирхолтой, сог залитай болгохын, хаба шадалаа шангадхан, эршэ зоригоо, бэеэ хатуужуулхын тула бидэнэр дэмы оролдоогүйбди. Манай отрядай дуунда имэ үгэнүүд бэшэгдэнхэй.

> **...Энхэргэн сэдьхэлтэй,**
> **үсэд шанга,**
> **Эхэ орондоо үнэн сэхэ бай,**
> **Гүнзэгы далайн, сэнхир**
> **тэнгэриин**
> **Гүн һайханда һуража**
> **бай...**

Эдэ үгэнүүд, минии һанахада, «Орлёногой» ажабайдалда эгээл тааруу байна. «Альтаир» отрядтамнай хамта 45, харин «Солнечная» гэжэ дружинадамнай 700 хүбүүд, басагад байгаа. Отряд бүхэн дружинын хэрэгтэ хабаадахаһаа гадна, мүн тусгаар даабари дүүргэдэг һэн. Манай отряд дружинынгаа хэблэлэй түбэй үүргэ дүүргэжэ, лагериин ажабайдалые алишье талаһаань харуулһан хаһын газетэнүүдые гаргадаг байгаа.

Лагериимнай найр наадаанай нэгэн болохо «Ягаан далбагануудай орон руу аяншалга» гэһэн ехэ һайндэр гайхамшагта уран зохёолшо Александр Гринэй түрэһэн үдэрэй ойдо зорюулагдаа юм. Энэ найрнай жэгтэйгээр эхилбэ. Бидэнэр бултадаа уһанда умбаха, тэндэ зарядка хэхэ ушартай болобобди. Үльгэр туужын «Нарата» орондо ажаһуугшадай уряалаар далайнуудай эрэлхэг хаан Посейдон өөрынгөө түшэмэлнүүдтэй, дангина хатантаяа далай тээһээ гаража ерэбэ. Найр зугаагай хүхинэжэ байхада, имэ үгэнүүд соностобо: «Дуулагты! «Вестник» радиостанци хэлэжэ байна. Бүгэдөөрөө шагнагты! Манай харуулшад далай дээрэ «Ягаан далбаганууды обёорбо!» Игэжэ Гринэй номой олондо мэдээжэ геройнууд Ассоль Грей хоёр манай ороноор аяншалха гэжэ шиидэбэ. Айлшад эдиршүүлэй уран гараар бүтээгдэһэн элһэн ордонуудые, галта дорюун хатарнуудые хаража, дуушадые, «далан хүдэлшадые» шагнажа, уран бэлигтэнэй наада зугаагаар һонирхобо...

Баһа нэгэ тэмдэглэмээр һонин гэхэдэ, мантай хамта Кубын 43 пионер амарһан байха юм. Эдэнэр бултадаа эрхэ сүлөөтэ олтирогой ниислэл хото Гаванын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ интернат һургуулиин шабинар байба. Бидэнэр тэдэнэй нэгэнтэй оршуулагшагүйгөөр хэдэн үгэ андалдажа, һониние дуулахые хүсэбэбди. Бура буржагар үһэтэй, харабтар хүрин шарайтай, бэеэр үндэр хүбүүн энеэбхилэн, тараараа заажа байгаад, асуудалдамнай харюусахые оролдоно... «Добрый день», «Спасибо», «Друзья» гэһэн ород үгэнүүдые «Орлёнок» лагерьта хэлэжэ һураһандаа ехэл омогорхоһон янзатайгаар Кубын комсомолец мэдүүлээ һэн.

Мүн тиихэдэ бидэнэр мэдээжэ композиторнуудтай, уран зохёолшодтой, түрүүшын комсомолшуудтай, Советскэ Союзай Геройнуудтай уулзаабди. Сочи хотодо Николай Островскиин гэр-музейдэ орожо харахадаа, түүхэ домогто ороһон Павка Корчагинтай уулзаһандал адли болообди.

«Орлёнок» лагериимнай һүүлшын үдэшэ. Хара далайн долгиной эрьеэ сохин шааяхань һоноροор дуулдана. Отрядуудай түүдэгүүд эндэ тэндэ соробхилон ялалзана. Бидэнэр манда тон дүтэ болоһон «Орлёнок» лагерьтаяа хахасажа, захагүй ехэ түрэл оронойнгоо хизаар нютагуудта бусаха тухай, тэндэһээ бэшэгүүдые бэшэлсэхэ тухай, һайн һайхан хани нүхэсэлөө мартахагүй тухай дахин-дахин тангариглабабди. Бидэнэр 1979 оной июль һарада Москвагай Улаан талмай дээрэ заатагүй уулзаха, «эдир бүргэдүүдэй» хани барисаанай ёһо заншалда, комсомол нэрэ түрэдөө үнэн сэхэ байха тухай хөөрэлдэбэбди. «Орлёнок», шамайгаа мартахагүйб!» гэжэ хүн бүхэн досоогоо һанаа ёһотой.

С. БАЛДАНОВА,
Гусиноозёрск хотын хоёрдохи дунда һургуулиин ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, 10-дахи классай һурагша.

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН 30 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

СЭРЭГШЫН ХУБСАҺАТАЙ БАСАГАН

I.

Хүнэй хуби заяан ондо ...огоор үнгэрдэг, шиид...дэг гээшэ ха. Залуухан ...гин аад, үлбэртэһэн ...зондоо туһалха, аргал...һэн мэргэжэлдээ ар... дуратай, тэрэнээ ню...нгөө сэсэгы мэтэ хүн..., гамнажа ябадаг бай... Бүри студентка ябаха... тэрэ арад зондо алба ...эр бэеэ бэлдэдэг, эрмэл...шье байгаа. Удаань тэ...рынгөө нангин уялга ...оронойгоо урда дүүргэ... баатарай үхэлөөр на...раһан юм.

...огонишье һаа, залуу ба...ай хуби заяан тухай, ... ороноо хамгаалгын ...ехэ дайнай үедэ эрэл... зориг харуулан амяа ...ан сэрэгэй гурбадахи ... врач Маргарита ...фимовна Андреевагай ...ай гал дүлэн соогуур ...ажаллаһан, хэды олон ...шэдэй ами наһа тэхэ..., хүл дээрэнь гарга... дахин дайлалдахаар ... эльгээһэн тухай зу... харуулха хүсэлэн...

...Маргарита Андреева ...ицинскэ институт дүүр... дипломтойгоо суг сэ... гурбадахи рангын врач ... нэрэ зэргэтэй офице... билет абаһан байгаа. ...оронойнай хүшэр хүн... 1942 оной зунай нэгэ һа... Шэтэһээ сэрэгшэдые ... эшелонтой суг Рита ... мордолсоходоо, эсэгэ...ханартайгаашье хаха...дибэгүй. Бага бал... наһандаа наадажа яба... балшэр нютагынь түмэр ...аа холо. Шэтэ хото... бүлөөрөө байрладаг ...дээ ойро зуурахан саг ...ожо гараһан байгаа.

II.

...ын одхон басаган һэн ... гэр бүлэ соогоо эгээл ... түбэһэн юумэдэ ха...садаг, үсэд нэтэрүү, ... абажа, һанаһанаа ...жэ һаладаг онсо ... абари зантай байһан ... мүнөө түрэлхидынь, ... нүхэдынь хэлсэдэг... ... гүйсэд зургаатайшье ... ябахадаа һургуу... ороһон гэхэ. Ушарынь доо шуhамгай, һүбэлгэн бэрхэ байһаараа өөрынгөө дураар һурагша болоһон балшар жаахан Рита хоёр-гурба наһа аха нүхэдһөө дутуугүй һурадаг болоһон байгаа. Тэрэ ород хэлэнһээ буряад дээрэ оршуулхадаа илангаяа бэрхэ, түргэн бодомжолдог байба ха.

«Абаашатайхан үхин» гэжэ үетэнэй үгэһэн нэрэ Маргаритын бүхы наһан соонь үлэнхэй юм. Шуран бэрхэ, согтой хүхюун, бүхы юумэндэ һанаагаа табилсажа ябадаг Рита фронт дээрэ дайлалдажа ябагшадтаа түргэн туһаламжа үзүүлхэ зорилготойгоор холын аян замда мордолсоһон байгаа. Хэдэн арбаад хоног, һара шахуу саг соо Маргаритын хаанашье ябаһаниинь мэдэгдэхэ юумэ үгы һэн. Түрүүшын мэдээсэл фронт дээрэһээ ерэжэ, гэр бүлынхидынь аргагүй мэгдэхээгээ һааб даа.

III.

«Бүхы юумэндэ бэеэ зэһэнхэй, бэлэн байжа үзэ!—гэһэн богонихон мэдээсэл Маргарита Оля эгэшэдээ бэшэбэ ха.—Би мүнөө полевой госпитальдо хүдэлнэб. Дээгүүрнай дайсанай хара «хирээнүүд» үдэр бүри ниидэнэ. Үглөө мүнөөшье хумхиин тооһон болгоод орхиходоо, шороошье татахагүй хэлэхэдэ, эгэшэ Оля аха Дима хоёройнгоо үглөөгүүр эртэлэн һургуулидаа ошоходонь, Рита гансаараа гэртээ үлэхэ. Тиихэдэнь лэ намайе баһал һургуулида оруулагты гэжэ гэртэхиндээ амар заяа үзүүлхээ болиһон байгаа. Яаха аргагүй болоходоо эсэгэнь нютагайнгаа һургуулида ошожо, эхин классай багшатай хөөрэлдэжэ, тэрэнээ һургуулида оруулха болобо ха. Номмуухай һанаатай шюнонууд байна».

Андреевагай ошолсоһон 82-дохи гвардейскэ дивизи 1942 оной март һарада Шэтэ хотодо байгуулагдаһан юм. Тиихэдэ тус дивизи 321-дэхи гэгдэжэ, тэрээндэ манай аха нүхэд, эсэгэнэр Маргаритын нютагайнь хүбүүд үргэн Буряад оронһоомнай суглуулагдаһан байгаа бшуу.

1942 оной июль һарада тус дивизи Дон мүрэнэй эрьедэхи Новогригорьевск, Сиротинск гэһэн тосхон шадар хүрэжэ ерэһээр хамгаалгын бэхилэлтэнүүдые хэжэ ороһон юм. Эндэ бэеэ хорогодуулһан Сибириин сэрэгшэд үдэр, һүниие илгангүй дайсанай техникэ, ябаган сэрэгшэдтэ амар заяа үзүүлэнгүй хоёр һарын туршада хатуу сохилто үгэһэн байгаа. Тэрэ онойнгоо ноябриин 19-нэй үдэр 321-дэхи дивизи Донской фронтын 62-дохи армиин бүридэлдэ оруулагдажа, Клетскэ районһоо добтолгодо ороо бэлэй. Дивизиин сэрэгшэд эрэлхэг зоригтой, зүрхэтэйгөөр дайсанай шэбээлһэн тосхон, окопууд руу добтолжо, тэдэнэй олохон сэрэгшэдые хүлһөөнь буулгаһан, ехэ гэгшын техникэ хюдаһан юм.

Эхэ ороноо хамгаалгын дайнда эрэлхэг зоригтойгоор дайсантай тэмсэһэн дивизидэнь «гвардейскэ» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, саашадаа тус дивизи 82-дохи гвардейскэ дивизи болгогдоһон байгаа.

IV.

Сталинград шадарһаа Берлин хүрэтэр 82-дохи дивизиин сэрэгшэд дайнай хүшэр хүндэ харгы гаталһан намтартай. Дивизиин сэрэгшэд Украинын газар дайда дээрэһээ дайсаниие намналсаһан, 1943 оной июлиин 17-до Хойто Донец голые гаталаад, Шевченко, Колесово тосхонуудые дайсанай һабарһаа сүлөөлһэн байгаа. Тэрэл жэлэйнгээ октябриин 14-дэ дивизиин сэрэгшэд Запорожье сүлөөлөөд, Днепр мүрэнэй баруун эрьедэ гаража шадаһан юм. Шанга тулалдаанда хатуу шанга харюу үгөөд лэ байдаг байба ха. Тиигэжэ байтар дивизиин нэгэ тала руу дайсан булюу хүсэтэйгөөр добтолходоо манай сэрэгшэдые гэдэргэнь намнаха һэдэлгэ гаргаһан байгаа. Энэл үедэ нүхэн соо бии болоһон сэрэгэй врач Маргарита Андреева: «Хүндэтэ минии нүхэд, Эхэ оронойнгоо түлөө!» гэжэ хашхараад, дайсанай урдаһаа харайжажан, эрэлхэг, зориг гаргаһан тус дивизидэ Запорожско гэһэн нэрэ олгогдоһон юм.

Сэрэгэй врач Маргарита Андреева дивизиингээ хаанашье дайлалдахада сэрэгшэдтэй суг дайн байлдаанда оролсодог байһан. Тиин шадамар бэрхэ, зүрхэтэй буряад басаган дивизиин сэрэгшэдэй дунда эгээл хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн боложо шадаһан байдаг. Байлдаанай боложо байһан газарта бомбын тэһэрэлгэ, һомонуудай эшхэрээн доро медицинскэ пунктдаа шархатаһан сэрэгшэдые эмшэлжэшье байхадаа, бусад нүхэдтөөл адли бэеэ гамнадаггүй, соробхилжо байһан гал дүлэн соогуур ороодшье гарадаг бэлэй. Нэгэтэ Андреева хүшэр хүндэ сагай тудажа ерэхэдэнь, сэрэгшэдые добтолгодо бодхоожо, өөрөө байлдаанда оролсоһон байгаа. Юуб гэхэдэ, дивизиин хамгаалга хэһэн газар тээшэ дайсанай бүлэг сэрэгшэд самолёт, танкнуудаараа орожо ерэбэ ха. Тохомойшье шэнээн газар дайсанай һабарта оруулхагүйе оролдоһон дивизиин сэрэгшэд дайсанай хэдэн добтолгодо ороходонь, урдаһаань гарашаба ха. Тиихэдэнь лэ сэрэгшэд дуратай врачайнгаа хойноһоо байлдаанда ороходоо, дайсанаа гэдэргэнь намнаһан байгаа.

Буряад басаганай фронт дээрэ эрэлхэг зоригтойгоор байлдаанда оролсодог тухай фронтнуудай газетэнүүдтэ бэшэгдэдэг болобо. Фронтын нэгэ газетэ дээрэ иигэжэ бэшээтэй байба: «Совет сэрэгшэдэй ээлжээтэ добтолгодо орохо үедэ манай нэгэ «Максимай» пулемётчик шархатаба. Сэрэгэй врач Маргарита Андреева абяагүй болоод байһан тэрэ буугай саана хэбтээд, добтолжо захалһан гитлеровецүүдые хяргажа ороһон байгаа».

1943 ондо эхилһэн шанга тулалдаанда 82-дохи дивизиин гвардеецүүд хэдэн удаа байлдаанда хабаадалсажа гараһан юм. Тиимэ нэгэ тулалдаанай үедэ батальоной командир шархатаһан байба. Хододоо сэрэгшэдтэйгээ суг ябадаг Маргарита Андреева айхые мэдэнгүй һомо, минын эшхэрээн доро комбадай шархые уяжа ороһон байгаа ха. Эндэл нютагаймнай басаган бомбын тэһэрхэдэ дайрагдажа, баатарай үхэлөөр унаһан гэжэ сугтаа дайнда ябаһан нүхэдынь хэлэдэг.

V.

Дайнай дүүрээд байхада, Маргаритатай суг дайнда ябаһан арбан сэрэгшэд үргэн Буряад ороноо бусажа ерээ һэн. Тэдэнэй дүрбэниинь мүнөө Улаан-Үдэ хотодо ажаһууна, ажаллана. Тэдэнэй нэгэн—Лия Григорьевна Панкова мүнөө Улаан-Үдэ хотын хоёрдохи аптекэдэ фармацевтээр ажаллана. Тэрэ Маргарита Андрееватай суг дайнда хабаадалсаһан намтартай. Лия Григорьевна Сталинградһаа эхилээд Берлин хүрэтэр дивизитэй ябалсажа, дайгаа даралсаа бэлэй. Мүнөө Лия Григорьевнагай үбсүүн дээрэ Улаан Тугай орден, «Дайшалхы габьягай түлөө», «Сталинградые хамгаалһанай түлөө», Варшава, Берлиниие абалсаһанай түлөө, «Фашис Германиие илаһанай түлөө» гэһэн медальнууд ялардаг.

Дайнай дүлэн соогуур дариин үнэр унхидажа ябаха үедөө үүри нүхэрөө тэндэ алдаһан Лия Григорьевнаһаа Маргарита тухай асуухада, нюдөөрөө уһа гүйлгэн, иигэжэ харюусадаг:

— Юу хэлэхэбши даа. Хүлеэгдээгүй хүндэ хүшэр байдал тохёолдоо һэн. Маргарита Андреева манай полкын түрүүшын эгээл хүндэ, аюултай эшелондо ябалсадаг байһан. Врачай уялга хадаа шархатаһан сэрэгшэдтээ түргэн бушуу туһаламжа үзүүлхэ зорилго ха юм. Эрэлхэг зүрхэтэй врач басаган ажал дээрээ баатарай үхэлөөр унаа һэн. Хани нүхэрөө Ростовско областиин Дээдэ Вязово тосхон шадар хүдөөлүүлээ бэлэйбди. Тиин нютагайнь арад зон Агууехэ Илалтын 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан Маргаритын түрэһэн тоонто нютагта хэтэ мүнхын дурасхаалай хүшөө бодхоохо бэзэ гэжэ найданаб.

Е. ГОЛУБЕВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

СССР-эй, США-гай ХООРОНДЫН ШАХАРДУУ БАЙДАЛАЙ hУЛАРАЛГА БА ХАРИЛСАА ХОЛБООН

США СССР хоёрой хоорондохи харилсаае саашадань хүгжөөхэ хараа бодолоо баримталжа, үргэлжэлхэ hанаатайбди гэжэ Холбоото Штадуудай хүтэлбэриин hэлгэгдэhэнэй hүүлээр шэнэ президент Дж. Фордын мэдүүлhые американ олонийтэ ханангяар угтаа. Уласхоорондын шахардуу байдал hулаpуулха гээшэ «коммунистнууд хорото hанаашалга» болоно гэдэг, «хүйтэн дайнай» үеын байдал hэргээхэ hэдэлгэ гаргадаг сенатор Джексонэй ба бусад хархис этэгээдүүдэй тэнэг баталамжануудhаа ондоогоор Форд иигэжэ онсолон тэмдэглэhэн байна: шахардуу байдал hуларуулга СССР-эйшье, США-гайшье национальна хүсэлэл эрмэлзэлhээ эшэ үндэhэтэй хараа бодол мүн, Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондын эб этэй, тааруу харилсаанhаа үлүү hайн ондоо юуншье байхагүй» .

СССР-эй ба США-гай хоорондын шахардуу байдал hуларуулха политика далайн саанахи хэблэлэй бэшэдэгhээ hураггүй үргэн ехэ, эрид шууд дэмжэлгээр Холбоото Штадууд дотор угтагдана. Совет журналистнуудай делегацида орожо, үнгэрэгшэ зундаа Америкын Холбоото Штадууд соогуур ябалсаа hэм. Вашингтондо, Сан-Францискада, Лос-Анджелестэ, Нью-Йоркдо, Питсбургда американ политическэ, ниитын ажал ябуулагшадтай, наймаашадтай, газетэнүүдэй редакторнуудтай олон удаа хөөрэлдэхэдөө, хоёр ороной хоорондын харилсаандахи үндэhэн хубилалтые батадхаха гэhэн совет, американ хүтэлбэрилэгшэдэй шиидхэбэрие тон олонхи американецууд ехэтэ hайшаадаг гэжэ үнэншөөб. Совет-американ харилсаанай олон асуудалнуудаар США-гай сенадай гадаадын хэрэгүүдэй комиссида хоёр hарын турша соо үргэлжэлөөд, hаяхан дүүрэhэн соносолгын үрэ дүнгүүд тус тобшололой зүбые лаблан батална. Энэ соносолгын үедэ правительствын дээдэ тушаалтай түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн гүрэнэй секретарь байhан Д. Раск, сенаторнууд Г. Хэмфри, Ч. Перси, Дж. Спаркмэн болон бусад—республиканскашье, демократическашье партиин мэдээжэ ажал ябуулагшад али али талада ашагтай худалдаа наймаанай—экономическа холбоо саашадань хүгжөөхэ, СССР-тэй хэгдэдэг худалдаа наймаандахи hаад тойбонуудые усадхан зайсуулха шухала гэжэ hанамжануудаа хэлэhэн байна.

Худалдаа наймаан, научно-техническэ харилсаа холбоон гүрэнүүдэй хоорондын хоёр талын харилсаанда онсо hуури эзэлнэ. Энэ харилсаанай дэлисэ ехэтэй, удаан болзортой байха тума амгалан ёhoop зэргэ оршолгын экономическа үндэhэ hууринь бүри бата болохо байна. Совет-американ дээдэ тушаалтадай гурбан уулзалгын үедэ баталагдаhан хэдэ хэдэн хэлсээнүүдhээ ойлгосолгоhоо уламжалан, США-гай худалдаа наймаа эрхилдэг бүлэгүүдэй hанал бодолой хубилалта ямар юумэн дэ хүргөөб гэхэдэ, бүри мүнөө хэдэн зуун американ фирмэнүүд КамАЗ-ай, бусад хэдэн совет промышленна үйлэдбэринүүдэй барилгада хабаадажа байна, шэнэ хэлсээнүүд ба контрактнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Совет-американ худалдаа наймаан 1970 ондо 200 миллион долларой байhан аад, 1973 ондо 1,4 миллиард долларой хэмжээтэй болоо hэн.

Гэхэ зуура совет-американ харилсаае hайжаруулха дурагүйшүүл, США-дахи хархис этэгээдүүд, али али талада ашагтай тупатай энэ холбооe саашадань хүгжөөхэ замда шэнэ hаад тойбонуудые ушаруулжа байhыень мартаха ёhогүй. Сэрэгэй-промышленна нэгэдэлэй табималнууд, сионис бүлэгүүд, элдэб эсын хархис этэгээдүүд сенатор Джексониие тойрон холбооридоод, совет-американ худалдаа наймаа хүгжөөхэ замдахи нэг тойбо болгон США-гай конгрессые хэрэглэхэ гэжэ оролдоно, худалдаа наймаагаа хэхэдэнь, таарамжатай оршон байдал СССР-тэ хангахаар хараалhан, худалдаа наймаан тухай правительственна хуулиин проект баталан абалгые хойшо татана. Эдэнэр США-гай экспортно-импортнэ банкын зүгhөө СССР-тэ урьhа зээли үгэлгые хорюулха hэдэлгэ мүн лэ гаргана. США-гай правительство, худалдаа наймаа эрхилдэг бүлэгүүд СССР-ые хашаха зорилготой хуулинуудые усадхаха гэhэн уялгануудаа дүүргэхэ арга боломжо олохо, Джексон удамаршатай «нүхэсэлтэ оронуудай» амыень татаха байха гээд Советскэ Союз найдаха эрхэтэй.

ХАНИ БАРИСААНАЙ БА ХҮРШЭ ЕhОНОЙ ХАРИЛСААНАЙ 30 ЖЭЛ

Дайнhaa Финляндиин гараhаар 30 жэлэй, «Финлянди—Советскэ Союз» гэжэ бүлгэмэй байгуулагдаhаар 30 жэлэй ойн гайхамшаг хоёр үдэрые Финляндиин, Советскэ Союзай арадууд үнгэрэгшэ неделидэ баяртайгаар ёhолон тэмдэглээ. Эблэрэлгэ тухай 1944 ондо хоёр ороной хоорондо баталагдаhан хэлсээн Советскэ Союзай, Финляндиин хоорондын харилсаандахи үндэhэн хубилалтын—хүршэ ёhоной, хани барисаата байдалай эхи табиhан юм. «Паасикивиин-Кекконенэй хараа бодол»—гэжэ түүхэдэ ороhон, Финляндиин баримталан бэелүүлдэг эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа бодол дотор, тэрэшэлэн Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туhалалсалга тухай 1948 ондо баталагдаhан совет-финляндиин договор дотор энэ хубилалта бэелэлөө олонхой.

Финляндиин Президент У. К. Кекконен hаяхан үгэ хэлэхэдээ, хоёр ороной хоорондын харилсаандахи хубилалтануудай тон шухала үрэ дүнгые иигэжэ тодорхойлон тайлбарилаа: «Үнгэрhэн гушаад жэл бидэнэртэ, финнүүдтэ үе сагай, шиидхэхы али тухай ехэ удха шанартайб гэхэдэ, Финлянди ба Советскэ Союз хоорондоо этигэлсэдэг болонхой».

Гэхэ зуура эдэ хубилалтануудай удха шанарынь хоёр талын харилсаанай оршомhoo холо саагуур байна. «Манай оронуудай хоорондын харилсаан ниитын ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан ёhoop зэргэ оршолгын ба харилсаа холбооной жэшээ болоно гээд тон зүбөөр тоологдоно» — гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный октябриин 14-дэ Хельсинкидэ болоhон баярай суглаан дээрэ тэмдэглээ. Мүнөө уласхоорондын оршом соо шухала, таарамжатай хубилалтануудай боложо байhан үедэ энэ жэшээ онсо удха шанартай. Гэхэ зуура амгалан ёhoop зэргэ оршолго тухай Ленинэй заабаринууд улам ехээр мэдэрэгдэдэг боложо байнхай. Социалис, капиталис оронуудай хоорондын гүрэнэй харилсаа холбооной бүхы гол формонууд Совет—Финляндиин харилсаагаар бодото шалгалта гараа. Жэшээлэн хэлэбэл, социалис ба капиталис гүрэнүүдэй худалдаа наймаанай холбооной түүхэдэхи түрүүшын удаан болзортой худалдаа наймаанай хэлсээн 1950 ондо Советскэ Союз Финлянди хоёрой хоорондо баталагдаhан юм. Харин СССР-тэй хэдэг гадаадын худалдаа наймаанайнгаа эрьесын талаар Финлянди 1973 ондо хүгжэнги капиталис оронуудай дунда дүрбэдэхи hуури (ФРГ-гэй, США-гай ба Англиин удаа) эзэлээ бэлэй. Финляндитай хэдэг гадаадын худалдаа наймаанай талаар СССР мүнөө нэгэдэхи hуури эзэлнэ.

Үйлэдбэриин хамжаан, тэрэшэлэн үйлэдбэриин ехэ байрануудые хамтааран баридаг ушар хоёр ороной харилсаа холбоондо ехэ удха шанартай болонхой. Совет ороной туhаламжаар Раахада баригдажа байгаа металлургическа заводые жэшээ болгон дурдамаар. Эндэ хэрэглэгдэхэ түүхэй эдые Костмукшска (Карели) ашагта малтамал шанаржуулдаг комбинат үгэхэ юм. Энээнэй барилгада Финлянди хабаадана. Хельсинкиhээ холо бэшэхэн атомна хоёр электростанци СССР-эй техническэ туhаламжатайгаар баригдана, эдэнь совет ядерна түлишэ хэрэглэхэ.

Элшэ хүсэнэй талаар Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондохи харилсаа холбоон тухай октябриин 16-да Хельсинкидэ баталагдаhан хэлсээн, Совет-Финляндиин научно-техническэ харилсаа холбооной холын хараата программа Совет орон Финлянди хоёрой хоорондын худалдаа наймаанай, научна холбоо барисаае хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэхэнь дамжаггүй.

Манай хоёр орон бата бэхи эб найрамдал, аюулгүй байдал хангахын тула дэлхэйн оршом соо үрэтэй hайн харилсаа холбоо хангана. Финляндиин гадаадын политическэ иимэл хараа бодол тэрэнэй уласхоорондын нүлөөнэй би нэрэ хүндын улам ехэ бололгодонь туhа хүргэнэ. Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха зорилготой зүблөө үнгэргэлгэдэ Финляндиин шухала үүргэ дүүргэжэ байhаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Энэ зүблөөнэй эхилхэ, түгэсхэгдэхэ газар болгожо, Хельсинкиие hунгаhан ябадал—энэ шухала хэрэгтэ Финляндиин аша габьяатай байhые бүгэдэ ниитээрээ мэдэрhэнэй гэршэ жэшээ болоно.

С. ЛОСЕВ,
В. СЕРОВ.
(ТАСС).

Ч-Ц. Д. ДОРЖИ…

1932 онhoo КПСС-эй … шүүн, союзай тусхайта … сионер Чимит-Цырен … жиевич Доржиев удаан … соо хүндөөр үбшэлэ… hүүлдэ байгша оной о… риин 20-до наhа бараба…

Ч-Ц. Д. Доржиев а… далай ехэ зам гаталаа. … 1930 ондо эхин hургуул… багша боложо, ажал я… гаяа эхилhэн байна. Т… арадай гэгээрэлэй а… таhагые даагшаар, ком… лой талаар Яруунын с… зой политотделэй нача… гай туhалагшаар хүд…

1936—1938 онуудта … Арминн зэргэнүүдтэ … хээ, албанhaa табиг… найнгаа hүүлдэ хоёр … туршада партиин Сэлэ… райкомой нэгэдэхи се… таряар хүдэлөө.

1941 ондо КПСС-эй … гай дэргэдэхи ленинск… сануудта эльгээгдэжэ, … нихон саг соо тэндэ … hанайнгаа hүүлдэ Совет… миин зэргэнүүдтэ ал… хээр татагдаhан байга… гэ ороноо хамгаалгын … хэ дайнай жэлнүүдтэ … кын, артиллерийскэ … дын болон корпусой … отделэй хүдэлмэрил… тушаалнуудые эзэлжэ …

Совет Армиhaa таби… найнгаа hүүлдэ нүхэр … Д. Доржиев 25-hаа … жэлэй туршада респуб… партийна болон совет … гануудта саг үргэлжэ … бэрилхы тушаалнуудта … дэлөө. Тиин партиин Х… гын болон Яруунын … муудай нэгэдэхи се… ряар хүдэлөө. 1959 … тэрэ Буряадай АССР-эй … ховно Соведэй Президи… секретаряар hунгагд… 1963 он болотор энэ ту… даа хүдэлөө.

1963 оной мартда … Ч-Ц. Д. Доржиев КПС… Буряадай обкомой пар… комиссиин түрүүлэг… баталагдажа, пенсид… ратараа хүдэлhэн байна…

Ч-Ц. Д. Доржиев обла… партийна организации… байдалда эдэбхитэйгээ… баадалсаа, КПСС-эй … мой гэшүүнээр, Бур… АССР-эй Верховно Со… депутадаар нэгэнтэ … hунгагдаhан байха юм.

Чимит-Цырен Дорж… Коммунис партиин үн… хэ хүбүүн байгаа, … hайн жураамаараа, пар… шууд сэхэ зангаараа, … шэн даруу, хүнүүдтэ … хыгээр хандадаг бай… раа шалгардаг байгаа.

Немец-фашис булим… шадтай тэмсэхэдээ, … республикын арадай … хүгжөөлгэдэ габьятай … hанайнгаа түлөө нүхэр … жиев Эсэгэ ороноо ха… гын дайнай I ба II … Улаан Одоной, «Хүнд… Тэмдэг» орденнуудаар … лон медальнуудаар … даа.

Чимит-Цырен Дорж… Доржиев тухай … hайхан дурасхаал тэр… мэдэхэ байhан, тэр… хамта хүдэлhэн хүнүү… нүхэдэйнь сэдьхэлдэ … саг соо үлэхэл.

А. У. Модогоев, Б. … Семенов, Н. Б. Пин… ров, К. М. Продай… А. А. Бадиев, В. Ф. … сов, В. Г. Бирюков, Н. … Черняков, А. М. Бел… В. И. Титов, А. Б. … донов, И. К. Щек… В. Д. Раднаев, С. М. … балов, В. А. Сахь… В. И. Дубровский, М. … Гаськов, Л. Я. Пох… Д. Т. Цыремпилов, И. … Зинченко, А. Н. Шил… рёв, К. А. Калаш… С. Л. Ошоров, М. Т. … чин, С. Н. Булдаев, В. … Вовк, Е. Ф. Ел… Ц. Ц. Цибудеев, Ц. … Митыпов, Д. Ц. Цырен… лон, В. П. Убеев, Б-М. … Жамсуев, В. А. Жд…

Хилын саанаhаа

• телефон • телеграф • радио

АФИНА

КПГ-эй МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Грециин Компартиин хэблэлэй бюрогой тарааhан мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Парламентын болохоёо байгаа hунгалтын үедэ Грециин арадай өөрынгөө хүсэл эрмэлзэлгые hаадгүйгөөр элирхэйлэн мэдүүлхэ арга боломжотой байхын тулада Компарти өөрhөө дулдыдаха бүхы юумые хэхэ. Энэ хадаа арадай демократическа эрхые хангахын түлөө нэгэдэмэл тэмсэл хэхэ шухала байhантай нягта холбоотой гэжэ КПГ тоолоно.

Таатай hайн эрхэ байдалда hунгалта үнгэргэхын тулада правительство бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха уялгатай гээд мэдүүлгэ соо заагданхай. hунгалтын урда тээхи кампанида хабаададаг бүхы политическэ хүсэнүүдтэ тэгшэ эрхэ ба өөрынгөө программатайгаар ябуулга хэхэ арга боломжо олгохо гээшэ энээнэй шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэhэн байна.

БЕЛГРАД

ДЭЭДЭ ХАЙРАДА ХҮРТЭБЭ

ТАСС

Фашис эзэмдэгшэдhээ сүлөөлэгдэhөөр 30 жэлэйнь ойтой дашарамдуулагдан, Белград СФРЮ-гэй президент И. Броз Титын указаар Арадай баатарай орденоор шагнагдаба. Гайхамшаг үдэртэй дашарамдуулагдан, бүлэг олон хүнүүд правительственна дээдэ шагналнуудта хүртөө.

ЖЕНЕВЭ

ХҮДЭЛМЭРИ ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

ТАСС

Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалаар зүблөөнэй хоёрдохи шатын бүхы органуудай хүдэлмэри эндэ үрэ ехэтэйгээр үргэлжэлhөөр.

Хүнэй эрхэ ба гол сүлөө гэhэн долоодохи гол ёhые найруулха талаар хүдэлмэриин эхэнхи хубиие Европодохи аюулгүй байдалай асуудалаар нэгэдэхи комисси дүүргэбэ. Тэгшэ эрхэ ба хуби заяагаа өөhэдөө шиидхэхэ талаар арадуудай эрхэ гэhэн удаадахи наймадахи гол ёhые найруулха хүдэлмэри нэгэн доро эхилбэ.

БЕЙРУТ

ООП-ой гүйсэдкомой мэдүүлгэ

ТАСС

«Палестинын араб арадай үнэн сэхэ хани ба союзник байhан Советскэ Союзай туhаламжын, бусад социалис оронуудай, тэрэшэлэн колониальна дарлалтаhаа сүлөөрhэн Ази, Африкын олон гүрэнүүдэй дэмжэлгын ашаар палестин арадай хэрэг ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ амжалтатайгаар хаража үзэгдэбэ» гээд Палестинын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада ООП-ые уриха гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин гаргаhан шиидхэбэри тушаа Палестиные Сүлөөлхэ Организациин гүйсэдкомой эндэ тараahан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

«Энэ шиидхэбэриие баталан абалгые hаатуулха зорилгоор уласхоорондын империализмын удамарша — США-гай ба Израилиин хэhэн hэдэлгэнүүд урагшагүйдөө» гээд саашадаа онсолон тэмдэглэгдэнхэй. ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин зүбшэхэ зүйлдэ Палестинын асуудал оруулгые hаатуулха эрмэлзэлгэтэй хараа бодол Англиин ба ФРГ-гэй делегацинуудай баримталhаниинь мэдүүлгэ соо мүн лэ тэмдэглэгдэнэ.

ЛОНДОН

БУhАЛГААН БОЛОhООР

ТАСС

Белфастын Фоллз-Роуд, Андресонстауна, Нью-Лодж ба бусад католическа газетэнүүдэй уйтан үйлсэнүүд автобусуудаар, ашаанай машинануудаар хаагдажа, баррикаданууд болгогдонхой. Хойто Ирландиин асуудалнуудые сэрэгэй гуримаар шиидхэхэ политика Англиин баадхаhые буруушааhан ехэ буhалгаанууд Дерри, Ньюри ба Страбанада гурбадахи үдэрөө таhалгаряагүй боложо байна.

16 мянга шахуу хүнhөө бүридэhэн англиска шэнэ сэрэгүүд Белфаст тээшэ Лондонhoo эльгээгдээ. Англиин патрульнуудые Ольстерой городуудта шулуудан угтана. Эндэхи олохон районуудта зэбсэгтэ тулалдаанууд болоно. Промышленна хэдэ хэдэн предприятинууд ба hургуулинууд хаагданхай.

Ольстерой городуудтахи буhалгаануудта хабаадагшад дүрбэн жэлэй урда тээ гаргагдаhан, эндэхи зоной эрхэ хаhаха тухай хуули болюулха эрилтэ табина. Тэрэ хуулиин үндэhөөр мянга гаран хүн ямаршье сүүдгүй, мүрдэлгэгүйгөөр хаагданхай байна.

Гэхэ зуура Хойто Ирландиин хэрэгүүдые даадаг англиска министр Мерлин Рис гэгшэ hаяхан иигэжэ мэдүүлээ: мүнөөнэй правительствын баримталдаг хараа бодол хубилхагүй. Лейбористнууд консерваторнуудай политика үргэлжэлүүлнэ гэбэ. Энэнь Ольстертохи шахардуу байдалые улам hүжэрөөгөө.

ЛОНДОН

АЖАЛШАДАЙ АНГИИН БАЙЛДААН

ТАСС

Британиин аралнууд дээрэ ангиин тулалдаан шангадажал байhaар. Мүнөө үедэ орон дотор 20 ехэ забастовко боложо байнхай.

Барроу-ин-Редшоу (Англиин хойто тала) хотодохи «Виккерс» гэжэ судоверфиин 5 мянган хүдэлмэришэнэй забастовко хэдэн үдэрэй турша соо үргэлжэлжэ байна. Тэдэнэр салин хүлhэ дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ байдал hайжаруулха эрилтэ хэнэ.

Мертер (Урда Уэльс) хотодо машина бүтээлгын заводой 4600 хүдэлмэришэн, Лондоной фабрикануудай нэгэнэй 2500 хүдэлмэришэн мүн лэ иимэ эрилтэтэйгээр забастовконуудые эхилээ.

Шотландида дахяад забастовконууд болоо. Ашаанай машинын 5 мянган жолоошодой забастовко хэhэнhээ шалтагаалан, Глазгогай, Гринока болон Шотландиин бусад хотонуудай олон заводто хүдэлмэринь зогсоогдонхой. Тэдэнэр хүдэлмэриин сагhaa гадуур ажалладаг ябадал болюулха эрилтэ хэнэ. Забастовконуудай олоор боложо байhан ушар эзэд баяшуултаяа Англиин ажалшадай эблэрхэ дурагүй, өөhэдынгөө эрхын түлөө гэмсэхээр шууд шиидэнги байhыень гэршэлжэ үгэнэ.

* * *

Италиин промышленна хүдэлмэришэдэй ниитэ национальна забостовко hаяхан амжалтатайгаар үнгэржэ, бусад ажалшадай зүгhөө дэмжэгдэhэн байна. Юумэнэй сэнгэй таhалгаряагүй хүндэржэ байhанда, хүдэлмэригүйшүүлэй олошорхо аюулда эсэргүү буруушаалгын тэмдэг болгон, энэ забостовко ВИКТ, ИКПТ ба ИСТ гэжэ профсоюзна нэгэдэмэл федерациин үүсхэлээр үнгэргэгдөө. Тэдэнэр социально-экономическа хэдэ хэдэн шэнэдхэлгэнүүдые хэхэ эрилтэнүүдые дэмжэнэ. Бүгэдэ ниитын забастовкодо 10 миллион шахуу хүн хабаадаа.

Туринда илангаяа эдэбхитэйгээр забастовко үнгэрhэн байна. Ажалhaa гаргаха, салин хүлhэ хороохо гэжэ эзэд баяшуулай hанаашалжа байhанда эсэргүүсэн, ФИАТ гэжэ автомобильна концернын хүдэлмэришэдтэй хамта бүд нэхэгшэд, полиграфистнууд, гүрэнэй алба хаагшад, электригүүд, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд забастовко хээ.

Машина бүтээгшэд, химигүүд, барилгын хүдэлмэришэд, эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд, бүд нэхэгшэд, бусад ажалшад, тайлбарилан хэлэбэл, Италиин бүхы промышленна центрнүүдэй—Милан, Генуи, Неаполь, Венеци, Болоньи, Таранто, Бари, Брешни, Вероно болон бусадай ажалшад забастовкодо эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Италиин хүдэлмэришэн ангиин нягта жагсаалтай, өөhэдынгөө эрхые хамгаалан тэмсэхээр шиидэнги байhыень ниитэ национальна забастовко үшөө дахин гэршэлэн харуулна гээд «Унита» газетэ тэмдэглэhэн байна.

НЬЮ-ЙОРК

Эшэгүүритэ муухай шиидхэбэри

ТАСС

Конгрессто ноябрь hарада болохоёо байhан hунгалтада хабаадаха арга боломжыень негрнүүдэй гражданска эрхын түлөө мэдээжэ тэмсэлшэ Джемс Мередитhээ хаhаха гэжэ Миссисипи штадай Верховно сүүд шиидхээ.

Дж. Мередит яагаад ехээр мэдээжэ болонхойб гэхэдэ, тэрэ 1962 ондо расистнуудай зүгhөө заналтануудай хэгдэжэшье байгаа hаань, Миссисипскэ университедтэ хүдэлхөөр оруулагдаhан түрүүшын негр байhан юм.

Миссисипидэ конгрессэй hунгалтын болоходо, тэрэ мүнөө жэлдэ өөрынгөө кандидатурые дэбжүүлээ. Демократическа партиин списогоор нэгэдэхи турта ехэ илалга туйлаа. Тиихэдэнь негр ажал ябуулагшада эсэргүү хорото кампаниие штадай расис этэгээдүүд ябуулжа байна. Тэдэнэй баалалтаар демократическа партиин нютагай эмхи Мередидые дэмжэхэhээ арсаа. Энэ эмхиие нютагай сагаан шарайта шовинистнүүд хинажа байдаг юм.

Харин Мередит бэеэ даагчхай кандидат боложо, hунгагдаха гэжэ шиидээ. Теэд Миссисипиин hунгуулиин органууд тэрэнэй энэшье эрхыень хаhаhан байна. Тиихэдэнь тэрэ сүүдтэ гомдол баряа. Теэд расистнуудай сүүд хуули ёhон ба үнэн зүб ябадал тухай өөрынь ойлгомжотой байдаг дээрэhээ засагаархидай газаашалга гаргаhан ябадалые үгэ дууламгайгаар дахин дабтаhан байна.

ВАШИНГТОН

Дж. ФОРДЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Президент Дж. Форд Түлөөлэгшэдэй палатын юридическэ комиссиин нэмэлтэ комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, президент байhан Р. Никсониие сүүдэй харюусалгаhаа сүлөөлхэ шиидхэбэри сентябриин 8-да абахадаа, ямар баримтанууд ба ушар байдал хараада абаhанаа тодорхойлон тайлбарилба.

Иимэ шиидхэбэри гаргахадаа, хойшолуулашагүй шухала хэрэгүүдтэ американецуудай анхарал хандуулха гэhэн байгааб. Минии шиидхэбэриие зарим хүнүүд буруу гэхэ hанаатай, теэд оронойнгоо аша туhые хангаха зорилгоор иимэ ябуулга хэhэн байгааб гэжэ президент хэлэбэ.

МАНАЙ ГИМНАСТНУУД—ВАРНАДА

Болгариин курортын хото болоhон Варнада гимнастикаар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө XVIII мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ эхилхэнь. Манай ороной суглуулагдамал командын гэшүүд энэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар уржадэр аян замдаа мордобо. СССР-эй нэрэ солые хэд хамгаалхань гээшэб гэhэн асуудалда доро харюу үгтэнэ.

НЭН түрүү эхэнэрнүүдэй дундаhaa СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ — дэлхэйн эрхимэй эрхим чемпионка гэгдэhэн, Олимпиин хоридохи наадана҆й, Европын болон СССР-эй чемпионка Людмила Турищева (Ростов-на-Дону), Олимпиин хоридохи нааданай, СССР-эй чемпионка Ольга Корбут (Гродно), Олимпиин хоридохи нааданай чемпионка Эльвира Саади (Москва), СССР-эй чемпионканууд Русудан Сихарулидзе (Батуми), Нелли Ким (Чимкент), СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсаhан Нина Дронова (Тбилиси) болон СССР-эй чемпионка Светлана Гроздова (Ростов-на-Дону) «Рига-74» гэhэн уласхоорондын нааданда эрхимлэhэн Лидия Горбик (Барановичи) хоёр хэрэгтэй болоо hаань, нүхэдөө hэлгэхээр командын бүридэлдэ абтаhан байна.

ХЭНЭЙШЬЕ мэдэhээр, эрэшүүлэй дунда дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө Люблянада үнгэргэгдэhэн нааданда манай ороной суглуулагдамал командын нэгэшье гэшүүн алтан медальда хүртөөгүй hааб даа. Тиин урда жэлнүүдэй бүридэлдэ абтаhан гэшүүд соohoo гансахан Виктор Клименко (Москва) Варнада эхилхэ нааданда хабаадалсаха болонхой. Бусад гэшүүдынь ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада оруулагдадаг залуушуул болоно. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Олимпиин хоридохи нааданай, Европын, мүн СССР-эй эрхимэй эрхим чемпион гэгдэhэн Николай Андрианов (Владимир), СССР-эй чемпионууд Паата Шамугия (Тбилиси), Александр Малеев (Минск), СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэhэн наадануудта хабаадалсаhан Владимир Марченко (Грозный), Эдвард Микоелян (Ереван), Владимир Сафронов (Львов) гэгшэд болоно.

Арбан долоодохи нааданай урда тээ, 1903 ондо командаараа дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн түрүүшын нааданда Европын арбан гурбан городуудай гимнастнууд хабаадалсаhан юм. Ээлжээтэ—дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилхэ 18-дахи нааданай нээлгэдэ зорюулагдаhан баяр ёhолол Варна хотодо октябриин 20-до болоо. Октябриин 21-дэ эхэнэрнүүд, октябриин 22-то эрэшүүл түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысэжэ эхилбэ. Өөрынгөө дуратай упражненинүүдые гүйсэдхэлгөөр эхилhэн мүрысөөнэй дүн эхэнэрнүүдэй дундаhaa октябриин 23-да, эрэшүүлэй—октябриин 24-дэ тодорхоор хараалагдана. Тэрэнэй удаа орёо, хүндэ хүшэр упражнениин гүйсэдхэлгын мүрысөөндэ эрхимэй эрхим гэгдэhэн 36 атледүүд: эхэнэрнүүд—октябриин 25-да, эрэшүүл 26-да хабаадажа, өөhэд өөhэдынгөө дунда дэлхэйн эрхимэй эрхим гэhэн чемпионуудаа тодоруулха юм.

Совет ороной спортсменүүд 1954 ондо дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө Римдэ үнгэргэгдэhэн нааданда түрүүшынхеэ хабаадалсаhан байгаа. Тэрэ гэхэhээ уламжалан, СССР-эй гимнастнууд команда болоод, өөhэд хоорондоо үнгэргэгдэдэг мүрысөөндэ хододоо шалгардаг байhан. Мүнөө манай ороной суглуулагдамал командын гэшүүд үнгэргэгдөөд байhан бүхы мүрысөөнүүдhээ 157 медальнуудые абаhан байна. Тэрэ тоодо 73 алтан, 54 мүнгэн, 30 бронзо медальтай тоонто нютагаа бусажа ерэhэн түүхэтэй. Үнгэрhэн энэ үе соо Галина Рудько (Шамрай), Лариса Латынина — хоёр удаа, Людмила Турищева, Виктор Чукарин, Валентин Муратов гэгшэд эрхимэй эрхим гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна. Тиихэдэ Тамара Манина, Ирина Первушина, Наталья Кучинская, Грант Шагинян, Альберт Азарян, Сергей Диомидов болон бусад гимнастикын зарим зүйлнүүдээр илажа гараhан байха юм.

Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэ манай ороной эхэнэр гимнасткануудтай Венгриин, удаань Чехословакиин спортсменкэнүүд ана мана мүрысэдэг байhан. Илангаяа Чехословакиин гимнастканууд 1966 ондо Дортмунд хотодо үнгэргэгдэhэн нааданда СССР-эй гимнасткануудые, түрүү hуури эзэлээ hэн. Харин 1973 ондо ГДР-эй команда манай суглуулагдамал командын урдань гаража шадаhан байгаа. Мүнөө эдэнэртэй хамта түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэ США, Румыниин спортсменкэнүүд баhал шадал зэргээрээ туласалдажа эхилэнхэй.

СССР-эй эрэшүүлэй командатай Японой спортсменүүдэй түрүү hуури буляалдажа эхилhэн сагhaa хойшо олохон жэлнүүд үнгэрбэ. Эдэнэр 1962 онhoo хойшо командаараа түрүү hуури эзэлhэн юм. Тэрэ гэhэнhээ хойшо уламжалан Японой спортсменүүд түрүү hуури эзэлhээр. Мүн ГДР, Польшо, Румыни, КНДР-эй спортсменүүд hайн бэлэдхэлтэй.

Тиибэ ябашье hаань, манай ороной эхэнэрнүүд командаараа түрүү hуури эзэлхынгээ хажуугаар, чемпионой бүхы шангуудые хоорондоо хубааха бээз гэжэ найданабди. СССР-эй эрэшүүлэй суглуулагдамал командын гэшүүд хүшэр хүндэшье hаань, аха нүхэдэйнгөө алдуу дабтангүй, амжалта туйлахын түлөө оролдохо зэргэтэй ха юм.

Е. АВСЕНЕВ,
СССР-эй гимнастнуудай Федерациин техническэ комиссиин гэшүүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эльвира Саади.

ТАСС-ай фотохронико.

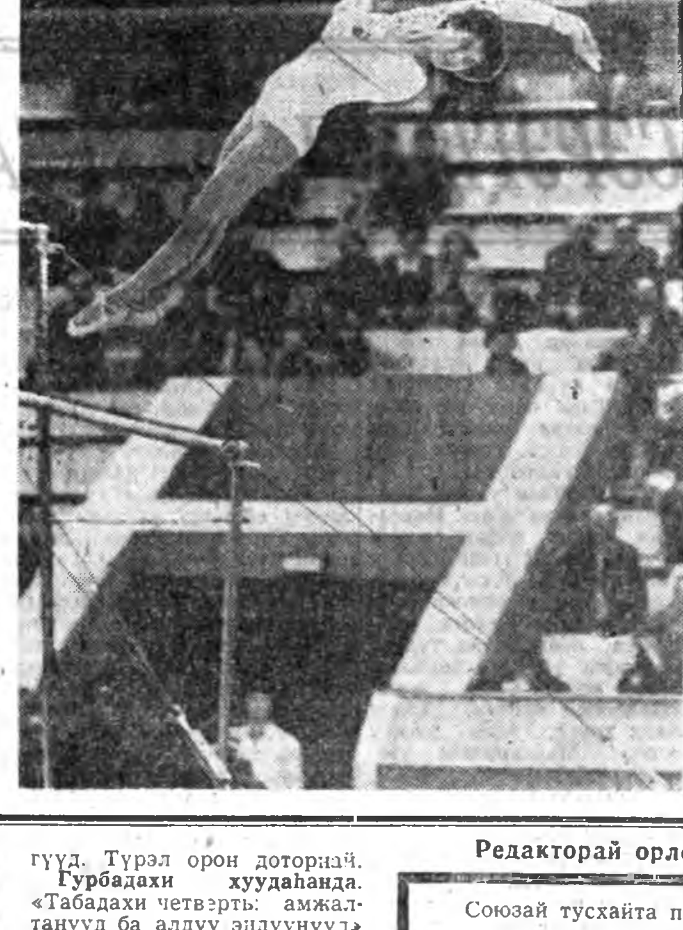

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Тэжээл ехээр нөөсэлээ» — түрүү бэшэг. Агуухэ Октябриин угтамжада — суглуулбари. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Сагайнгаа эрилтэhээ гээгдахэгүй» — В. Орловой статья. Редакцида ерэhэн бэшэгүүд. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда. «Табадахи четверть: амжалтанууд ба алдуу эндүүнүүд» — А. Таряшиновай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаhaa.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Куклануд юундэ гашуудана҆б» — Н. Нечаевай статья. «Творчествын залиршагүй гэрэл туяа» — Н. Комаровагай статья. Нютагай hонинууд.

Редакторай орлогшо **М. Н. НИМАЕ…**

Союзай тусхайта пенсионер

Чимит-Цырен Доржиевич ДОРЖИЕВАЙ

сагhaa урид наhа бараhантай дашарамдуулан, … нэй гэр бүлынхидтэ, түрэл болон дүтынь хүн… гүнзэгы шаналал гашуудалаа КПСС-эй обкомо… парадай коллектив мэдүүлнэ.

Наhа барагша октябриин 23-да 14 часта Ерб… вай үйлсын 6-дахи гэрhээ — Политическэ гэ… лэй байшангhaa хүдөөлүүлэгдэхэ.